Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראָשען — היינט 10 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

Nr. 16 | Łódź, Niedziela 19 stycznia 1930 | אכטער יאהרגאנג | לאדז זונטאג יט טבת תר"צ | Nr. 16

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

איהר שאפט די זעלבע בעדינגונגען ווי אין רוסלאנד

רעדע פון דעפ. גרינבוים וועגען יודישען בילדונגס-וועזען

וואַרשא, 18. (טעלעפאניש פון אונזער סיים־קארעספאנדענט) אויף דער פריטאגדיגער זיצונג פון דער בידזשעט־קאמיסיע ביים סיים האט רעפ. גרינבוים געהאלטען א רעדע וועגען בילדונגס־וועזען, וואו ער האט צוו. אנר. געזאגט: דער בילדונגס־מיניסטער האט אין ווילנא געזאגט אז דאס פוילישע שול־וועזען וויל נישט איבערמאכען אוקראינער, ווייסרוסען און ליטווינער אויף פאלאקען, וועגען יודען האט ער נישט דערמאנט. ... ווארלאנגע און אזא, אז אויף 1000 פוילישע קינדער האבען א שול מיט דער פוילישער אונטעריכטס שפראך — 1000; פאר די דייטשע קינדער ענדערט זיך די פערהעלטניש אויף 553; פאר אוקראינער — 273 פאר ליטווישע — 41, פאר ווייסרוסישע — 3,5 און פאר יודישע — 0. איך רעד דא וועגען מלוכהשע שולען אין דער שפראך פון די אנגערופענע פעלקער. דורכ'ן איינפיהרען נישט יודישע לעהרער אין די שולען פאר יודישע קינדער מיט דער פוילישער אונטעריכטס שפראך ווערען די שולען דעגאָרגאני־זירט. אינ'ם אלגעמיינעם שול־וועזען איז נישט איינגעפיהרט געוואָרען דער אונטעריכט פון רעליגיע און פון העברעאיש ווי אי. ז. די יודישע שולען, הגם אויך אין די יודישע בלייבט די פעראָרדנונג גיכער אויפ'ן פאפיר, ווייל ס'פאָדערט זיך אז די גמינעס אדער די עלטערען זאלען עס פערלאנגען, אלזא האָרף מען עס פריהער אָרגאניזירען, שפעטער הערען מיר, אז ס'איז נישטא קיין עטאטען.

אינ'ם מיטעלען שול־וועזען ווערט אנגענומען א מינימאלער פראצענט יודען, נאך ווייניגער אין די פראפעסיאנעלע שולען. אינ'ם העכערען שול־וועזען ווערען געמאכט גרויסע שוועריגקייטען אויף דער מעדיצינישער אפטיילונג און אין דער פאליטעכניק; פאר די וואס ווילען שטודירען אין אויסלאנד, ווערען געמאכט שוועריגקייטען ביים ארויסגעבען זיי הנחה פעסער, פאר'ן קריג, אז עמיצער האט זיך ארויסגעקריגען אריבער דער רוסישער גרעניץ, איז ער געוואָרען א פרייער מענש, היינט פארערט מען אומעטום פעסער און אזוי ארום איז אויך ידער ראָוינער וועג פערשלאסען געוואָרען.

וואונדערט איהר זיך, מיינע הערען, אז צווישען דער יודישער יוגענט, ענטוויקעלט זיך קאמוניזם? בעת דער רוסישער רעוואלוציע איז צווישען דער יודישער יוגענט אין רוסלאנד געווען פיל אנטיטאטרען די רוסישע אינטעליגענץ האט פערשטאנען פארוואס עס איז אזוי, איהר שאפט דא די זעלבע בעדינגונגען, ווי בעת דער רוסישער רעוואלוציע.

רעפ. בירקא (פארזיצער פון דער קאמיסיע) רעדט נישט אזוי זיכער און סטראשעט נישט. שליסליך אייער צייט האט זיך געענדיגט.

רעפ. גרינבוים: אנדערע האט איהר נישט אפגעשטעלט, הגם זיי רעדען שארף, וועגען דעם וואס ס'כוט מיר ווערה קען איך נישט רעדען רוהיג.

ווייטער רעדט רעפ. גרינבוים, אז דאס העברעאישע שול־וועזען האט נישט קיין עפענטליכע רעכט בעקומט נישט קיין פינאנציעלע שטיצע מצד דער רעגירונג, ווערמען ס'העלפט ארויס אין דעם פאל ראס אויסלענדישע יודענטום. פון די צושלאגען צו די פאטענטען אויף דעם פראפעסיאנעלען שול־וועזען, וואס ווערען איינגעקאסירט כמעט אויסשליסליך פון יודען, בעקומען די יודען אויף זייערע פראפעסיאנעלע שולען קוים עטליכע צעהנדליג טויזענד זלאטעס.

איבערגעהענדיג צו דער פראגע פון די גלויבענס, ווייזט אן דער רעדנער, אז דער איינציגער יודישער בעאמטער. וועלכער האט אין מיניסטעריום די ענינים געלייטעט איז דערוואייטערט געוואָרען. די יודישע קהלות האבען ביז איצט נישט בעקומען קיין רעגולאמין און ס'זענען נישט אדורכגעפיהרט געוואָרען די וואהלען. אינ'ם בידזשעט פיגורירט ווייטער די פאזיציע פון 120 טויזענד זל. אויף יודישע רעליגיע, הגם יערעס יאהר קומען מיר מיט די זעלבע פאדערונגען, שענגע ווערטער אויפ'ן פלענום, אויף די קאמיסיעס, בפרט אויף פארלעזונגען, פעהלט פליכטען האך צו עפעס דעם ה' מיניסטער.

אונזער מיטגליד און חבר

פנחס ווייַנטראָויב

צו זיין חתונה מיט פרל.

רויזשא ראבינאוויטש

ווינשט א גליקליך און צופרירען לעבען

פעררלאג

„נייער פאָלקסבלאַט"

קרן=היסוד! לודז.

פילהארמאניע-זאל, נארוטאוויטשא 20

היינט, זונטאג, דעם 19. יאנואר ד. י., 4 א זייגער נאכמיטאג.

רעפעראט

פון פרעזידענט פון דער עקזעקוטיווע פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע

ה' נחום סאקאלאוו

אויף ד. ט.: „די געגענוואָרט און צוקונפט פון ארץ-ישראל".

בילעטען צו בעקומען אין ביורא פון „קרן-היסוד" (צעגעלנ. 4) און ביי דער קאסע פון פילהארמאניע

זאל פילהארמאניע: נארוטאוויטש 20

דאנערשטאג, דעם 23-טען יאנואר, 8.30 אין אווענד

איין און איינציגער רעפעראט

פון בעריהמטען יודישען דענקער און גלענצענדען רעדנער

דר. חיים זשיטלאווסקי

אויף דאס טעמא: „דער קריזיס אינ'ם ציוניזם"

אינהאלט: 1) סמנים פונ'ם קריזיס, 2) ווען קומט פאר א קריזיס אין א געזעלשאפטליכער בעוועגונג, 3) די צענטראלע אידעע און דער ענדציל פון דעם ציוניזם – ד"ר פינסקער און ד"ר טעאדאר הערצל, 4) די קריטיקער פון דעם ציוניזם, 5) די בערעכטיגונג פון דעם ציוניזם, 6) אראפ פון גלייכען וועג, 7) די אראבישע פראגע און ד"ר מאגנעס, 8) דער צוריקקעהר פון דער צענטראלער אידעע, 9) דער רוף צום פאלק. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון פילהארמאניע.

בעקאנטמאכונג.

חסידי סלאנים דפה אָרדנען איין היינט, זונטאג, פ' שמות, 5 א זייגער נאכמ. אין בית הכנסת פיעטריקווער 24

א פייערליכע סיום-הספר-תורה

מיט'ן אנטייל פון סלאנימער רבי שליט"א

חובבי ומוקירי תורה ווערען העפליכסט געבעטען צו קומען און אנטיילצונעהמען אין די שמחה של מצוה.

בעמערקונג: 1) פרויען ווערען געבעטען צו קומען 2 א זייגער נאכהער די יריעות 2) דער מוזיק-ארקעסטער וועט בעשטעהן פון בער. מוזיקער מיט ה' יעקל'ע מויבע אין דער שפיץ.

ברגשי כבוד ובברכת התורה חסידי סלאנים, לאדז

קוואליפיצירטע

פריזירקעס

קענען זיך מעלדען ביי

מאוקעוויטש

קאנסטאנטינער 3.

ארבייטער-רעסטאראן

לאדז, פאלודניאווא 20

רעכטע אפיצינע, 1-טער שטאק!

צוליב'ן קריזיס און ארבייטסלאזיגקייט האבען מיר בעשלאסען ביליגער צו מאכען אונזערע מיטאגען:

א נאהרהאפטע זופ	30 גר.
א פארציע פלייש	50 „
לעבער מיט קארטאפעל	50 „
א מיטאג: זופ, פלייש און ברויט	90 „

פערשידענע פארשפייזען צו ביליגע פרייזען

אלעס ווערט יעדען טאג פריש און געשמאק פארגעבריטעט.

מיטאגען ווערען ארויסגעגעבען פון 12 ביז האלב 4.

אנאנסן

אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

אויפפאָדערונג!

איך פאדער אויף דעם ה' לייזער אבראמאוויטש מיט זיין פרוי (נארוטאוויטשא 6), צו ערלעדיגען דעם סכסוך אין משך פון 3 טאג, אי, געגענטייל, וועל איך געצוואונגען זיין די ספראווע איבערגעבען דער פראקוראטור.

ל. אייבושיץ, נארוטאוויטשא 2.

3794

האנדווערקער-פעראיין אין דער פויל. רעפובליק אפטיילונג אין לאדז, אגראדאווא 9.

סעקציעס דאמען- און מענער-מאגאזין!

אכטונג, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער פון דער בראנזשע דאמען- און מענער-מאגאזין!

היינט, זונטאג, פינקטליך 7 אוו. קומט פאר אין לאקאל פון האנדווערקער-פעראיין, אגראדאווא 9

א גרויסע פערזאמלונג

פאר מיטגלידער און נישט-מיטגלידער פון דאמען- און מענער-מאגאזין-שניידער.

א.ד.ט.: די געשאפענע לאגע ביי די כאלופניקעס און צוזאמענהאנג מיט'ן צעכען-געזעץ.

חברים, קומט מאסענווייז! די פאך-קאמיסיעס פון דאמען- און מענער-מאגאזין.

3797

ווארנונג!

דערוויסענדיג זיך, אז די הייזער אויף וואלבארסקא 19 און זאוואדזקא 33, וואס זענען א מיטאייגענטום פון הינדע לאה פוקס זאלען פערקויפט ווערען, ווערט דערמיט געווארענט, אז צוליב דעם, וואס די דערמאהנטע איז גייסטיג קראנק, וואס איז בעשטעטיגט דורך א מעדיצינישער צייגניש. אין לאדזער קרייז געריכט זענען פארגענומען געווארען שריט, אז הינדע לאה פוקס זאל פערלירען דאס רעכט צו האנדלען, עווענטועל אז דער פערקויף פון די דאזיגע הייזער זאל לויט'ן ארט. 502 פון ציוויל-קאדעקס געריכטליך בטל ווערען.

13789

הרינו משתתפים בצער ויגון הרב של משפחת מלינבערג במות עליה בני' אחיהם היקם

נ. ע.

אליעזר לייב מאלינבערג

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים!

בעד החברים.

3786

דיסקוסיע איבער'ן ביודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום

רעפעראט פון דעפ. ראזמארין. — דעפ. העלער וועגן קאמף מיט'ן קאמוניזם. — ארעסטירטע ווערן נישט געשלאגן—ערקלערט וויצע-מיניסטער שעטשקאווסקי—קאנפליקט צווישן דעפ. ליבערמאן און דעפ. פאראסקי

ווארשא, 18 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע איז בעטראכט געווא-רען דער בודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום.

רעפערירט דעם בודזשעט האט דעפוטאט ראזמארין, וועלכער ווייזט אן, אז שוין צום צווייטן מאל ווערט דער בודזשעט פון דאזיגן מיניסטעריום בעטראכט אין דער אבוועזנהייט פון מיניסטער, וואס האט איהם אויסגעארבייט.

דער בודזשעט פון דאזיגן מיניסטעריום דארף זיין א אפאליטישער, אבער זייט א געוויסער צייט הערשט דא א אטמאספערע פון אונרוהיגקייט. עס הערען זיך אלארמירענדע שטימען. עס איז ענטשטאנען א לאגע, וואס פאדערט א סאנאציע, דאס האט מודה געווען אפילו דער מיניסטער אליין אין א רעדע אין פויזען, ווי ער האט פעסטגעשטעלט, אז מען מוז פערזיכערען די אומ-אבהענגיגקייט פון די ריכטער און צוריקשטעלען דאס פערטרויען פון דער בעפעלקערונג צו דער מאכט.

דעפ. ראזמארין דערמאהנט ווייטער די נאמי-נאציע פון צאר'ן אלס וואהל-קאמיסאר, און אז צאר אליין האט דאס אנערקענט אלס א פערגוואל-טיגונג פון רעכט. אין מבטל מאכען די וואהל-ליסטעס האבען זיך בעטייליגט אויך ריכטערס. די דאזיגע מעטאדען מאכען אן א מאראלישען חורבן.

דער רעפערענט רעדט דאן ארום די פראגע וועגן דער אונטערהער סטאציע. ער ווייזט אויך אן, אז א טייל ציימונג ווערען קאנפיסקירט אהן שום גרונד. איין צייטונג למשל איז קאנפיסקירט געווארען נאר פאר א אנפיהרונגס-צייכען. אנדערע צייטונגען זענען קאנפיסקירט געווארען דערפאר, וואס זיי האבען געבראכט די ידיעה, אז דער „ראבאטניק" איז קאנפיסקירט געווארען צוליב דעם בריף פון מארשאל פילסודסקי.

נאכ'ן רעפעראט האט גענומען א ווארט מי-ניסטער דוטקעוויטש, וועלכער ווייזט אן, אז ער אין פויזען האט נישט גערעדט וועגען געזונד מא-כען די אטמאספערע, נאר בכלל שאפען א געזונ-דע אטמאספערע.

אין דער דיסקוסיע וואס האט זיך שפעטער ענטוויקעלט האט אנטייל גענומען דעפ. ליבערמאן וועלכער קריטיקירט דעם געוו. מיניסטער צאר און זאגט, אז מינ. צאר האט זיך געהאלטען אין דעם סיסטעם וואס איז געווען אנגענומען אמאל אין מיטעלאלטער: אויב מען האט איינגענומען א פעסטונג, האט מען די נאנצע בעפעלקערונג אויס-געשחטען, די גלויביגע ווי די אונגלויביגע. מען איז ארויסגעגאנגען פון שטאנדפונקט, אז גאט וועט שוין פעסטשטעלען ווער עס איז שולדיג און ווער אונשולדיג.

דעפ. הארטגלאס מאכט דא א צווישענרוף: היינטיגע צייטען וואלט מען קודם-כל אויסגעשחטען די יודישע בעפעלקערונג.

אין דער ווייטערער דיסקוסיע האט גענומען א ווארט דעפ. פאראסקי (ב. ב.) ער פאלעמיזירט מיט דעפ. ליבערמאן און ערקלערט, אז עס וועגן פערהאן צוויי קאטעגאריעס יוריסטען: איינע וואס ווארגען פאר, די אינטערעסען פון זייערע קליענטען און אנדערע וואס ווארגען פאר די אינטערעסען פון דער מלוכה. ווען עס וואלטען געווען מעהר יוריסטען פון דער צווייטער קאטעגאריע וואלט נישט געקומען צו אזויפיל קאנסטיטוציאנעלע קאנפליקטען.

דעפ. העלער רעדט וועגן דעם קאמף מיט'ן קאמוניזם. ער ערקלערט, אז הגם ער איז א געגנער פון די קאמוניסטען מוז ער דאך פעסטשטעלען, אז דער קאמף מיט'ן קאמוניזם אין פוילען דארף אנ-נעהמען אנדערע פארמען. דער פאל מיט'ן זוהן פון דעפ. גרינבוים האט אויפגערעגט א גרויסע וואוגר. מען שלאגט די ארעסטירטע מיט נאסע האנדטיכער אפילו דער וויצע מיניסטער האט מודה געווען, אז דא איז פערהאן א געוויסער כוח.

וויצע מיניסטער שעטשקאווסקי נעהמט א ווארט און ערקלערט, אז צו איהם זענען געקומען דעפ. גרינבוים מיט זיין פרוי און איהם דערצעהלט מעשות מעגען שלאגען ארעסטירטע. דער וויצע מיניסטער האט עס געהאלטען פאר זעהר וויכטיג, אויסצו-פארשען דעם ענין און ער האט דעריבער בעשטימט א ספעציעלען וויצע-פראקוראר אויסצופארשען דעם דאזיגען פאקט. די אורגעפיהרטע אויספארשונג האט אבער קיין שום שטראפליכע מעשים נישט ענטדעקט. מען האט אויך דערצעהלט מעשות וועגען שלאגען א מיידעל מיט א נאס לייליך, אבער אויך דער דאזיגער פאקט האט זיך ארויסגעוויזען פאר נישט ריכטיג.

דער וויצע מיניסטער דערצעהלט, אז ער האט וועגען דעם געמעלדעט דעם דעפ. גרינבוים און גלייכ-צייטיג פעראָרדענט ווייטער צו פיהרען די אויספא-שונג. צוליב דעם אבער וואס קיין שום פאזיטיווע פאקטען האט מען נישט ענטדעקט האט ער פער-ארדענט מבטל צו מאכען די אויספארשונג.

דעפ. יערעמיטש (ווייסרוסיש) ערקלערט, אז די ווייסרוסישע בעפעלקערונג קאן מען טיילען אין דריי קאטעגאריעס: אזעלכע וואס זענען שוין געזעסען, אזעלכע וואס זיצען און אזעלכע וואס וועלען ערשט זיצען.

דאן נעהמט ווידער א ווארט דעפ. ליבערמאן, וועלכער ערקלערט, אז צו די צוויי קאטעגאריעס יו-ריסטען פון דעפ. פאראסקי קאן מען צוגעבען נאך א דריטע קאטעגאריע יוריסטען, דאס זענען די וואס פריוואטע און פארטיי אינטערעסען בעטראכטען זיי אלס מלוכה אינטערעסען.

דעפ. פאראסקי: וואו האט איהר אזעלכע יוריסטען?

דעפ. ליבערמאן: די דאזיגע קאטעגאריע געפינט זיך אויך אין סיים.

דעפ. פאראסקי: מיינט איהר נישט אמאל מיך?

דעפ. ליבערמאן: יא!

דעפ. פאראסקי: איך וועל צוליב דעם רעדען קאנסעקווענצען.

צוליב דעם, וואס ביידע דעפוטאטען זענען יו-ריסטען, וועט צו א דועל מסתמא נישט קומען און דער ענין וועט ערלעדיגט ווערען אין געריכט.

מינדערהייטס-ענינים
אין דער ביודזשעט-קאמיסיע

ווארשא, 18. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) די פרייטאגדיגע נאכמיטאג זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע האט זיך פערוואנדעלט אין א זיצונג פון מינדערהייטס-ענינים. דעפ. וואוק (אוקראינער סאציאל ראדיקאל) שטעלט פעסט אויפ'ן סמך פון א בראשור וואס ס'האט פערעפענטליכט דער סאנאציע דעפוטאט וואלאשינאווסקי, אז אויף 1185 שולען וואס וואלין זענען פערהאן 5 אוקראינישע — ד. ה. 0,42 פראצ. אויף א בעפעלקערונג וואס מאכט אויס 70 פראצ. אפילו די טשעכען האבען דארט 17 שולען.

יערעמיטש (ווייסרוסישער קלוב) דערצעהלט, אז בעת דער רוסישער אקופאציע איז אין ווילנער קאנט געווען 201 ווייסרוסישע פאלקס-שולען. בעת ס'האט עקזיסטירט די אזוי-גערופענע מיטעל-ליטע — 401 שולען, איצט עקזיסטירען — 24 און א פאר צענד-ליג אוטראקוויסטישע (צוויי שפראכיגע) וועלכע זע-נען אין דער ווירקליכקייט — פוילישע. דאס איז אויף 1,100,000 ווייסרוסען לויט דער אפיציעלער סטאטיסטיק, און דער ווירקליכקייט זענען פערהאן 2,5 מיליאן ווייסרוסען. דאס איז א כאראקטעריסטיק פון דער בעציהונג פון דער רעגירונג צו דעם ווייס-רוסישען שול-וועזען.

רעדע פון בילדונגס-מיניסטער

נאך א קורצער הפסקה האט דאס ווארט בעקומען דער בילדונגס-מיניסטער טשערוואנסקי, וועל-כער האט צוו. אנד. געזאגט פאלגענדעס:

דא מאכט מען פארווארפען אז כ'פיהר אריין פאליטיק אין די שולען. די אפאליטישקייט פון די שולען פאר יונגלעך איז א געוויסען עלטער איז דורכ-אויס נישט אמת. דער לעהרער ווירקט אויפ'ן שי-לער, אפילו ווען ער בעמערקט עס נישט אליין און דער שולע קען מען אריינפיהרען פאליטיק צוליב פאלישע אדער צוליב פעראנטווארטליכע טעמים.

איינציגע מיינע שריט ווערען אויסגענוצט, כדי מיך פארצושטעלען אלס א געגנער פון דער אקא-דעמישער יוגענט. אויב ס'האנדעלט זיך וועגען מיין בריף צו די אקאדעמישע סענאטען וועגען די עפענט-ליכע ארויסטרעטונגען פון דער יוגענט, טא וואס וואלט איהר מיינע הערען געזאגט וועגען א מיניס-טער, וועלכער וואלט רוהיג צוגעקוקט ווי אונזערע לעהר-אנשטאלטען ווערען פערוואנדעלט אין א פלאץ פאר איבונגען פאר א פאבריקע פון א געוויסער פאליטישער פארטיי? קיינער וועט נישט אנווייזען קיין איין פאל פון מיין זייט א רעפרעסיע בנוגע דער אקאדעמישער יוגענט, כימעט אבער אנווענדען די מיטלען, וואס כ'האב אין מיין רשות, כדי צו פער-היטען דעם רוהיגען פערלויף פון די לימודים.

די גרינבוים האט דא געזאגט וועגען די פעסער, וואס ווערען ערטיילט די מעדיקער — ער האט אבער נישט דערמאנט אז די דאזיגע פער-ארדנונג איז אויך נוגע די פוילישע יונגער, די פעראָרדנונג איז ערשינען צוליב גאנץ אנדערע מאטיווען, ווי נאציאנאלע.

די וועליקאנאוויטש האט זיך געקלאגט וואס ביי די אוקראינער שולען וועט אפגענומען דאס עפענטליכע רעכט, אויב ער לייענט די פוילישע פרעסע, האט ער זיך געקענט איבערצייגען, אז ריזעלבע פארווארפען טרעף איך אן אויך פון דער פוילישער זייט. דאס איז דערפאר, וואס איך גיה ארויס פון גאנץ אנדערע גרונדען מיר האנדעלט זיך און דער טובה פון דער שול, אומאפהענגיג פון וועלכער נאצ-יאנאליטעט זי איז.

מיניסטער זאלעסקי וועגן דעם פויליש—דייטשען האנדעלס-טראקטאט

בערלין, 18. (ספ. טעל.) „בערלינער טאגע-בלאט" פערעפענטליכט א אינטערוויו מיט'ן פוי-לישען אויסערן מיניסטער זאלעסקי וועגען די פויליש-דייטשע בעציהונגען.

מען דארף ליקווידירען די שפורען פון דער פערגאנגענהייט — האט מיניסטער זאלעסקי ער-קלערט — און מיט מיה מאכען א וועג פאר דעם קינפטיגען שכנישען צוזאמענלעבען און קאנפטיגער צוזאמענארבייט אויפ'ן אינטערנאציאנאלען געביט. ווען מען וועט צוטרעטען צו רעגולירען די פראקטישע אויפגאבען און די פראגען פון טאג-טעגליכען לע-בען וועלען די פסיכאלאגישע שטערונגען פערשווינדען.

די שטענדיגע רייסענישען האט מיניסטער זא-לעסקי ווייטער געזאגט, וועלכע עס בעגלייטען אטא-קעס, פארווארפען און בעשולדיגונגען מצד דער עפענטליכער מיינונג פון ביידע פעלקער, דערפיהרען צו א האפנונגסלאזער סיטואציע, וואס ברענגט קיינעם נישט קיין נוצען און דער אבמאך, וואס איז אונטערגעשריבען געווארען אין אקטאבער פון פער-גאנגענעם יאהר וועט צוהעלפען די דאזיגע רייבונגען צו פערמיידען.

וועגען דעם האנדעלס-טראקטאט האט דער מיניסטער ווייטער ערקלערט וויל ער דערוויל נישט רעדען, בכדי נישט אריינצופאלען פריהצייטיג אין א אפטימיסטישער שטימונג. דאס שליסען פון האנ-דעלס טראקטאט וועט האבען א גרויסע בעדייטונג נישט נאר פאר'ן ווירטשאפטליכען לעבען נאר אויך אויפ'ן פאליטישען לעבען פון ביידע לענדער.

Dr. med. J. HERSZFINKIEL

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

צוריקגעקומען

זאוואדזקא 15, טעלעפ. 111-87

נעמט אן פון 9 — 10 פריה און פון 3 — 5 נאכמ.

Dr. med. ALBERT GOTLIB

Piotrkowska 26, tel. 177-50

אקושער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקהייטען.

נעהמט אן אין דערהיים פון 3—6 אווענד

און אין לעטשניצע „Vita" פיעטר ק. 45

פון 6.30 ביז 7.30 אין אווענד.

ענדליך

האבען זיך אלע איבערצייגט

אז די פאטענטירטע

פעלד-בעטען

PALMA-PATENT וועלכע זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע

זענען די פראקטישסטע און דויערהאפטסטע

מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר, עמפפעהלען מיר אויף לאגער.

אויסערדעם בעזיצען מיר אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען. טיש-בעטען, אטאמאנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעדלעך. מעטער-מאס,

מאטראצען, גאבעס, שעזלאנגס און קאנאדיסקעס קאוטשוקעס און טאפטשאנעס

בעמערקונג: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס און ברויי 17 זל., פעלדעפ-בעטלעך 14 זל.

רעעלע בעהאנדלונג. -- פאבריקס-פרייזען. -- ווענטליכע רעפאראטורען.

הורוש לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85 דזשייל

שטאט-טעאטער

63 צעגעלניאנא 63

היינט זונטאג, ד. 19 יאנואר 1930, פינקטליך 11.30 — פארמיטאג —

יוד. טורן און ספארט-פעראיין „בר-כוכבא"

קומט פאר אין שטאטישען טעאטער, צעגעלניאנא 63

א פייערליכע אקאדעמיע

לכבוד דעם פרעזידענט פון דער עקזעקוטיווע פון דער אלוועלטליכער ציוג. ארגאניזאציע

נחום סאקאלאוו

פערבונדען מיט א אימפאזאנטען טורן-פעסט

איינגעארדענט — — דורך דעם

לאדזער יודישען טורן- און ספארט-פעראיין „בר-כוכבא"

אנהויב פונקט 11.30 פארמיטאג.

בעת'ן אנהויב פון פראגראם וועלען די טירען געשלאסען זיין. פרטים אין די פראגראמען.

בילעטען-פערקויף פון 9 א זייגער אינדערפריה ביי דער קאסע פון שטאט-טעאטער

גרויסע ענטוואפנונגס=קאנפערענץ אין לאנדאן

היינט ווערט פעסטגעשטעלט דאס פראגראם פון דער קאנפערענץ

לאנדאן, 18. (כפ. טעל.) קיין לאנדאן איז שוין אנגעקומען די אמעריקאנישע דעלעגאציע אויף דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ מיט'ן מלוכה-סעקרעטאר סטימסאן אין דער שפיץ.

סטימסאן האט פאר די פרעסע-פארשטעהער ערקלערט פאלגענדעס: מיר קומען קיין ענגלאנד פול מיט האפנונג און מיט'ן ענטשלוס אז אזא ווי-כטיגער שריט, ווי די ענטוואפנונגס-קאנפערענץ זאל ברענגען פאזיטיווע רעזולטאטען.

לאנדאן, 18. (כפ. טעל.) צוזאמען מיט דער אמעריקאנישער דעלעגאציע אויף דער ענטוואפנונגס קאנפערענץ איז מיטגעקומען איבער 100 עקספערטען, סעקרעטארען און מאשין-שרייבערינס ווי אויך א סך זשורנאליסטען.

פאריז, 18. (אטע) פרעמיער טארדיע איז היינט אין אוונט אפגעפאהרען קיין לאנדאן אויף דער ענטוואפנונגס קאנפערענץ.

זונטאג וועלען שוין פארקומען וויכטיגע בעראטונגען, בעת וועלכע טארדיע וועט זיך צוזאמענטרעפען מיט'ן אמעריקאנישען מלוכה-סעקרעטאר סטימסאן און דעם ענגלישען פרעמיער מאקדאנאלד. אויף די דאזיגע בעראטונגען וועט ארומגערעדט ווערען דער פראגראם פון דער ארבייט פון דער קאנפערענץ.

א אויסלענדישער פאס וועט קאסטען 80-100 זל.

ווארשא, 18. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) אין אינערן-מיניסטעריום ווערט אויסגעארבייט א געזעץ-פראיעקט לויט וועלכען א אויסלענדישער פאס וועט קאסטען פון 80 ביז 100 זלאטעס.

דאס געזעץ זאל אריין אין קראפט דעם ערשטען אפריל.

דער האנדעלס=בילאנס אין דעצעמבער

ווארשא, 18. (טעלעפאניש) לויט די בערעכע-נונגען פון סטאטיסטישען אמט איז אין חודש דעצעמ-בער ארויסגעפיהרט געווארען 1,778,707 טאן סחורות אויף א סומע פון 254,751,000 זל. אריינ-געפיהרט איז געווארען 372,839 טאן אויף א סומע פון 214,380000 זל.

דער עודף פון האנדעלס-בילאנס בעטרעפט אויף אזא אופן פאר'ן חודש דעצעמבער 40,371,000

א גנבה פון געהיימע דאקומענטען

לאנדאן, 18. (כפ. טעל.) באלד נאך דער אבליפערונג אין פליה מיניסטעריום 6 זעק מיט דער לופט פאסט, איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז צוויי זעק זענען צוגעגנבעט געווארען.

ווי עס ווייזט זיך ארויס האט זיך אין די זעק געפינען אפיציעלע שיפרירטע דאקומענטען ווי אויך געהיימע ראפארטען וועגען דער גנבה פון דעם נייעם קאנסטרוקטירטען לופט פליהער אפאראט.

פאר א בירגער=קריג אין אויסטראליע

לאנדאן, 18. (כפ. טעל.) דער פרעמיער פון ניידרים אוועלס האט ערקלערט אין א רעדע וועגען די שטרייקענדע בערג-ארבייטער, אז זיי שטעהען אונטער דעם איינפלוס פון די קאמוניסטען. צוליב דעם וואס מען דארף זיך רעכענען מיט'ן אויס-ברוך פון א בירגער קריג האט די רעגירונג פון נייד-רים אוועלס ווי אויך די רעגירונג פון אויסטראליע געמאכט אלע פארבערייטונגען, כדי אפצוהיטען פון אונרוהען.

פראהיביציע-בעאמטע האנדלען מיט אלקאהאל

וואשינגטאן, 18. (אטע) דער ניו-יארקער רעפובליקאנער סימאוויטש האט אריינגעטראגען אין קאנ-גרעס א פארשלאג אין וועלכען ער פארערט ארוי-סצופיהרען א גענויע קאנטראלע פון פראהיביציע-אמט. סימאוויטש בעשולדיגט די בעאמטע פון פראה-יביציע אמט, אז זיי אליין פערקויפען דעם אלקאהאל אין די געהיימע לאקאלען, דעם לייטער פון אמט בע-שולדיגט ער, אז ער אנגאזשירט נאר אזעלכע בע-אמטע, וואס זענען פריהער געוועזען פערברעכער.

געשטארבען די פרוי פון ענג-לישען רב הכולל

לאנדאן, 18 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דא איז געשטארבען די פרוי פון ענגלישען רב הכולל הערץ.

5 חדשים תפיסה פאר לערנען קינדער ברכות

מאסקווע, 18 (י.ט.א. טעלעגראפיש) א געוועזער מ. גאלדבערג פון שטעטעל סאמאלעוויטש איז דורכ'ן יודישען געריכט אין כארקאוו פער-משפט געווארען צו 5 חדשים תפיסה. גאלדבערג'ן האט מען געכאפט ווי ער האט געלערנט קינדער מאכען ברכות פון א סידור. ער איז אנגעקלאגט געווארען אין פיהרען א חדר.

פערברענט געווארען א פאסא-זשיר-אויטא

לאנדאן 19 (ספ.טעל.) אויפ'ן וועג צווי-שען האראדענקא און קאלאמיע, איז אויף א פא-סאזשיר אויטאבוס צוליב'ן אויפרייס פון בענזין אויסגעבראכען א שרפה.

א טייל פון די פאסאזשירען איז שטארק אב-געבריהט געווארען.

דער אויטאבוס איז פולשטענדיג פערברענט געווארען.

4 טויטע און 10 שווער פער-וואונדעטע בעת א גאסען צו-זאמענשטויס אין בערלין

בערלין, 18 (אטע) נעכטען אין אוונט איז אויף איינע פון די בערלינער גאסען אין דער מזרח'דיגער טייל פון דער שטאט געקומען צו א שיסעריי בעת וועלכער 4 פערזאן זענען דערהרג'-עט געווארען און 10 שווער פערוואונדעט.

ווי די אויספארשונג האט בעוויזען איז פאר-געקומען א קאמף צווישען נאציאנאלע סאציאליס-טען און קאמוניסטען, וואס זענען אהיימגעגאנגען פון פערשידענע פערזאמלונגען און זיך צופעליג צוזאמענגעטראפען אויף דער גאס. ווען עס איז אנגעקומען פאליציי זענען די פיינדליכע צדדים זיך צולאפען אזוי, אז עס איז קיינעם נישט געלונ-גען צו ארעסטירען.

א בלוטיג געשלעג צווישען מאטראסען איינער דערהרגעט, א צווייטער שווער פערוואנדעט

גדיניא, 18 (ספעצ. טעלעגר.) אין א גדי-ניער נאכט-לאקאל איז אויסגעבראכען א סכסוך צווישען האנדעלס מאטראסען און מאטראסען פון א קריגס שיף. די מחלוקה איז איבערגעגאנגען אין א געשלעג אויף מעסער און דער מאטראס באראבאש איז דערהרגעט געווארען. אלס בעשול-דיגטע אין מארד זענען ארעסטירט געווארען די מאטראסען פון קריגס שיף וואינוש און זוברזשיצקי.

די חברים פון דערהרגעטען באראבאש זע-נען איבערפאלען דעם מאטראס פון קריגס שיף קאמינסקי און איהם שווער פערוואונדעט.

אויסגעשלאסען דעם יודישען פארשטעהער פון ווייסרוסישען "וציק"

מאסקווע, 18 (יטא טעלעגראפיש) אויף דער פאדערונג פון דער יעווסעקציע איז אויסגע-שלאסען געווארען פון ווייסרוסישען "וציק" דער יודישער פארשטעהער ביילין.

ביילין האט פערטרעטען די יודישע אינטע-רעסען, פערשטעהט זיך, אז אין קאמוניסטישען גייסט און לעצטענס איז ער בעשולדיגט געווארען אין רעכטען אבנויג. ביילין האט ארויסגעשטעלט א פאדערונג, אז די רעגירונג זאל זיך פעראינטע-רעסירען מיט'ן גורל פון דער יודישער ארימקייט אין די קליינע שטעטלעך.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און הארן-קראנקייטען

8 NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אן פון 4–7 אוועגד.

האאגער קאנפערענץ ווערט מאנטאג געשלאסען

בערלין, 18 (ספ. טעלעגר.) די ראטיפי-קאציע פון דער האאגער קאנווענץ אין דייטשען פארלאמענט וועט פארקומען אין די ערשטע טעג פון קומענדיגען חודש. נישט קוקענדיג אויף די בעמיהונגען פון די סאציאליסטען זענען די בירגערליכע פארטייען ענטשלאסען שאכט'ן נישט צו בעזייטיגען.

ווי מען שמועסט וועט זיך די האאגער קאנ-פערענץ פערענדיגען ערשט מאנטאג.

בעפרייט אראבער בעשולדיגטע אין ערמארדען יודען

ירושלים, 18 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין חיפער קרייז געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען 5 אראבער, וואס זענען אנגעקלאגט געווארען פאר ערמארדען 2 יודען בעת די אונ-רוהען אין צפת. צווישען די אנגעקלאגטע האט זיך אויך געפונען דאלאדענא.

דאס געריכט האט די 3 אנגעקלאגטע בעפרייט.

די קאמוניקאציע-שוועריגקייטען אין ארץ-ישראל צוליב די שלאקס-רעגענס

ירושלים, (י.ט.א.) די שלאקס-רעגענס, וועלכע דויערן אונאויפהערליך אין ארץ-ישראל אין משך פון די לעצטע טעג, האבען אין פיל ערטער צושטערט די באהן-ליניעס און בעשווערט די קא-מוניקאציע. דער פאסאזשיר-צוג פון קאנטארא האט בעוויזען צוצופאהרען בלויז ביז אזא. די פאסא-זשירען האבען געווארט א גאנצע נאכט ביז די ליניע איז פעריכט געווארען. די פאסט-זענדונגען קומען אן מיט פערשפעטיגונג. די איבערלאדונגס-ארבייט איז איבערגעריסען געווארען.

סטודענטען אונרוהען אין שפאניען

מאדריט, 18 (אטע) די רעגירונג האט פונאנדערגעלאזט די צענטראלע סטודענטישע אר-גאניזאציע פאר פיהרען א פאליטישער טעטיגקייט.

די מיטגלידער פון דער ארגאניזאציע הא-בען אנגעהויבען א שטארקע אגיטאציע פאר ערקלערען א גענעראל שטרייק אויף אלע אוני-ווערסיטעטען. אויף דעם יסוד איז געקומען צו צו-זאמענשטויסען צווישען די לינקע סטודענטען און די קאטוילישע סטודענטען.

שפארט געלד!

די גוט בעקאנטע און לאנג עקזיסטירענדע פרא-צאוניע פון קראוואטען און בינדעס, עמפפעהלט א רייכען און א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע בינדעס, קרא-וואטען און שלייפען.

בעמערקונג: ס' ווערען אויך איבערגעארבייט פון אלטע בינדעס אויף נייע בינדעס און שלייפע ווי אויך פון נייע שטאפען, צו זעהר ביליגע פרייזען.

הערשקאוויטש, וואלבארסקא 31,

אין הויף לינקע אפיצ. 2-טען שטאק.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער=קראנקהייטען

פעטריקאווער 10, טעל. 131-86

נעמט אן פון 8–$9^1/_2$ פריה אונפון $3^1/_2$–$4^1/_2$ נאכמ.

Dr. JACOB EYCHNER

אינערליכע און קינדער=קראנקהייטען

אל. 1. מאי 16, טעל. 111-24

נעמט אן פון 7–8 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 3–4

פראצעס געגען א כירורג

פאר איבערלאזען א סערוועטקע אין בויך פון א פאציענט

ד, 22. ה.ח. וועט אין גראדנע פארקומען אני-ארויספאהר-סעסיע פון ווילנער אפעלאציע-געריכט. צו. אנר. יועט בעטראכט ווערען דער פראצעס פון א ביאליסטאקער און וואלקאוויסקער כירורגען, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען פאר נישט דורכפיהרען ווי געהעריג אן אפעראציע.

ווי האבען פערגעסען ביי דער קראנקער אין בויך א סערוועטקע, וואס האט ארויסגערופען שווערע קאמפליקאציעס.

אין דער ערשטער אינסטאנץ זענען די דאקטוי-רים פערמשפט געווארען אויף פערשידענע געלד-שטראפען.

גרויסע פרעסט אין אמעריקא און אין מאראקא

צעהנדליגער מענשען אומגעקומען פון קעלט. — ווילדע חיות בעפאלען מענשליכע ישובים

ניו-יארק, 18 (ספ. טעל.) זייט 10 טעג הערשט אין די מערב'דיגע שטאטען גרויסע פרעסט אין טשיקאגא איז היינט געוועזען 37 גראד און אין וואליער, שטאט מאנטאנא האט דער פראסט דער-גרייכט ביז 55 גראד.

DR. MED.

A. URYSON

אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85.

גלייכצייטיג הערשען אויך געוואלדיגע שניי-שטורמס, וואס פאראליזירען יעדע קאמוניקאציע.

ביז איצט איז פעסטגעשטעלט געווארען אי-בער 100 טויט-פאלען פון פראסט און א גרויסע. צאהל מיט אפגעפרוירענע הענד. פיס און אויערן.

צוליב דעם, וואס די אומגעגענד איז אפגע-שניטען פון דער וועלט דארף מען ערווארטען, אז די צאהל קרבנות פון דער פראסט וועט בעדיי-טענד פערגרעסערט ווערען.

פאריז, 18 (אטע). לויט ווי מען מעלדעט פון קאפאבלאנקא הערשט אין דעם שפאנישען מאראקא געוואלדיגע פרעסט. געטריבען פון הונ-גער דערנעהגעטערט זיך צו די מענשליכע ישובים ווילדע חיות, וואס בעדראהען די בעפעלקערונג.

די איינוואוינער פערזאמלען זיך אין גרעסערע מחנות, בכדי צו פיהרען א קאמף מיט די ווילדע חיות.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

מאגיסטער נ. שאץ

פעטריקאווער 37, 2. שט., פראנט.

אנאליזען פון קאל, אורין, לייכען א. א. וו.

אורין-אנאליז - 4 זל.

לאדז. 19 יאנואר 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 19 יאנואר 1930

פערשטענדיגונג צווישען די אראבישע פיהרער

אראבישע פרעסע געגען דער אראבישער לאנדאן-דעלעגאציע

ירושלים (יט"א) דער „דואר היום" הערט ארום אין א לייט־ארטיקעל דעם בעשלוס פון דער אראבישער עקזעקוטיווע צו דעלעגירען קיין לאנדאן א דעלעגאציע. די צייטונג שטעלט זיך אפ אויף דער מאהל פון ירושלים'ער שטאט־פרעזידענט לאנהעב ביי נאשאשיבי און צוזאמענשטעל פון דער קאמיסיע. דער „דואר היום" שרייבט וועגען דעם:

ירושלים וועט דערויף נישט מסכים זיין. ה' נאשאשיבי, וועלכער איז געוועהלט געווארען אלס פרעזידענט מיט א יודישער מעהרהייט, האט ברעכ אויפגעהויבען די האק אויף אונזער עקזיסטענץ, אויסנוצענדיג צו דעם צוועק זיין פריווילעגירטע שטעלונג. אויב ער בעגלייט די פיינדליכע דעלעגאציע, מוז ער זיך אפזאגען פון זיין פרעזידענטען־אמט. (מיר זענען נישט פעראינטערעסירט אין דעם צוזאמענשטעל פון דער דעלעגאציע, וועלכע דארף כלומרשט סימבאליזירען די אחדות פון די אראבער און רעפרעזענטירט פאקטיש בלויז די דריי פיהרענדע אראבישע משפחות, וואס אונטערדריקען די א"י־אראבער. אבער אויך דער מיפטי איז א רעגירונגס־בעאמטער, וואס בעקומט זיין געהאלט פון רעגירונגס־אוצר. ווי אזוי קען א בעאמטער פון א מאנדאטאר־מאכט פאהרען קיין לאנדאן, עפענטליך אונטערצוגראבען דעם יסוד פון מאנדאט.

די חיפה'ער אראבישער צייטונג „אל כרמל" שרייבט, אז די געוועהלטע לאנדאן־דעלעגאציע איז אנאונלעגאלע, ווייל די אראבישע עקזעקוטיווע איז נישט בעפולמעכטיגט צו וועהלען א דעלעגאציע, וואס זאל רעפרעזענטירען דאס אראבישע פאלק אין ארץ־ישראל. די צייטונג פיהרט דורך א קורצען סך־הכל פון די יודישע און אראבישע דערגרייכונגען אין ארץ־ישראל אין די לעצטע 12 יאהר. די אראבער, שרייבט די צייטונג, זענען זיך צונויפגעקומען זיבען מאל און געשיקט דעלעגאציעס קיין לאנדאן, הערושאם און איראק, זיי האבען צושיקט איבער דער וועלט טויזענטער פראטעסטען, ארגאניזירט הונדערטער פייערונגען און אנדערע־פערזאמלונגען, דער העכסטער מוזולמענישער ראט האט רעמאנטירט דעם אקסא־מעטשעט, איינגעקויפט סה"כ 3000 דונאם ערד און אויסגעבויט א יודישען האטעל, וועלכער איז פערקויפט געווארען א יודישען אונטערנעמער, כדי ער זאל קאנקורירען מיט די קליינע אראבישע האטעלען. און די ציוניסטען? אין דער זעלבער צייט האבען זיי אריינגעבראכט אין לאנד 30,000 אימיגראנטען, צווינגענדיג די אראבער צו מאכען פאר זיי אנ'ארט, פערנומען 1,200,000 דונאם פון דעם בעסטען לאנד, אויסגעבויט פאבריקען, וואס זייערע פראדוקטען קויפען מיר און אונזערע ברידער אין סיריען, לבנון, איראק און עבר־הירדן, אויף דעם וועג נעמען זיי צוריק די הוינע פרייזען, וואס זיי האבען געצאהלט פאר אראביש לאנד, זיי האבען איינגענומען דעם האנדעל און אויסגעבויט טויזען קאלאניעס.

אנשטאט צו שיקען א דעלעגאציע קיין לאנדאן, שרייבט „אל כרמל", איז גלייכער, אז אראבער זאלען זאמלען פאנדען און די אראבישע און מוזולמענישע לענדער צו ענטוויקלען לאנדווירטשאפט און אינדוסטריע אין א"י און ערשט שפעטער זאלען די אראבישע רעפרעזענטאנטען פאהרען קיין לאנדאן און דארט זאגען: מיר זענען פעהיג אויסצונוצען אונזערע לאנד, צו פלעגען די ציוויליזאציע און בויען א בריק צווישען מזרח און מערב.

ירושלים (יט"א) די אראבישע פיהרער איז געלונגען צו בעהערשען דעם קריזיס, וואס איז אויסגעבראכען אין דער אראבישער עקזעקוטיווע אין צוזאמענהאנג מיט'ן צוזאמענשטעל פון דער אראבישער דעלעגאציע קיין לאנדאן. עס וועלען געפיהרט אונטערהאנדלונגען צווישען די שטרייטענדע אראבישע צדדים. ווי עס איז פאראויסצוזעהען וועלען די דעמיסיאנירטע אראבישע טוער צוריקציהען זייער רעזיגנאציע און דער צוזאמענשטעל פון דער אראבישער דעלעגאציע קיין לאנדאן וועט זיין פאלגענדער: דער ירושלים'ער גרויס־מופטי האדז על הוסייני, דער ירושלים'ער בירגערמייסטער נאשאשיבי, זיין שוועסטערקינד און סעקרעטאר פאקרי, אוני ביי אבדול האדי, דער קריסטליך־אראבישער אדוואקאט מאגנאנאן־עפענדי, ווי אויך דושאמאל על הוסייני, וועלכער פיהרט שוין אן זייט א לענגערער צייט מיט דער פרא־אראבישער אגיטאציע אין לאנדאן.

פוילען א נאציאנאלע מלוכה

לויט דעם סיסטעם פון רעגירען, לויט דעם צוזאמענשטעל פון דעם פערסאנאל, וועלכער רעגירט מיט דער פוילישער מלוכה, לויט דער פונאנדערטיילונג פון די גרויסע בודזשעטען פון דער פוילישער מלוכה — וועט קיינער נישט זאגען, אז פוילען איז נישט קיין „נאציאנאלע" מלוכה. פוילען איז, נישט קוקענדיג, וואס זי פערמאגט א בעדייטענדען פראצענט פון פרעמדע נאציאנאליטעטען, א נאציאנאלע מלוכה — מיט דעם אונטערשיד, וואס די לעצטע יאהרען רעגירען נישט אין פוילען די טרעגער פון דער אויסגעשפראכענער זאאלאגישער אידעאלאגיע לגבי די מינדערהייטען — נאר מעהר געלאסענע מענשען, וועלכע פיהרען אבער דורך דעם נאציאנאל־פוילישען מאמענט נישט ערגער ווי די ענדעציע.

און דאך פרובט די ענדעציע ווידער ארויסגעהן אויפ'ן גאס, איצט, ערב די קאנסטיטוציע־ענדערונגען, מיט דעם לאזונג, אז פוילען מוז ווערען א נאציאנאלע מלוכה, פונקט ווי זי וואלט עס ביז איצט נישט זיין.

נישט קיין קליין ביסעל דעמאגאגיע שטעקט אין דעם דאזיגען לאזונג. די ענדעציע האט פערשפרייט קלאגען, אז די סאנאציע־רעגירונגען זאלען כלומרשט האבען א מעהר „פריינדליכע" שטעלונג לגבי די מינדערהייטען און בעזונדערס לגבי יודען — און אזוי ארום ווערט אפגעשוואכט דער נאציאנאלער כאראקטער פון דער פוילישער מלוכה.

זינט פוילען איז אויפגעשטאנען תחית־המתים רעגירען מיט פוילען און אין פוילען נאר פאלאקען, בנוגע וועלכע ס'איז נישטא דער מינדעסטער חשד, אז זיי זענען חס־וחלילה אנגעשטעקט מיט אנ'אנדערער ראסע, אדער שטאמען אפ פון אנדערע סלאווישע מינדערהייטען, וועלכע וואוינען אין פוילען; ס'האט נאך קיין בירגער פון דער נישט פוילישער נאציאנאליטעט, ווי לאיאל און פאטריאטיש ער זאל נישט זיין געשטימט לגבי דער פוילישער מלוכה, נישט בעקומען קיין הויכען מלוכה־אמט; דאס שול־וועזען איז איינגאנצען א מלוכה'ש־פוילישע, אלע אהן אויסנאהם העכערע און נידעריגע אמטען זענען בעזעצט דורכאויס מיט כשר'ע פאלאקען־קאטאליקען... און דאך שרייט די ענדעציע, אז פוילען איז נאך נישט גענוג, „נאציאנאלע מלוכה".

צי האט ווען ביז איצט געטראפען, אז אין פוילען זאל זיין א מיניסטער, א דעפארטאמענטס־דירעקטאר, א וואיעוואדע, סטאראסטע א. א. וו. נישט קיין פאלאק? צי איז צווישען די צאהלרייכע פוילישע דיפלאמאטען פארהאן א סך יודען, אוקראינער, אדער ווייסרוסען?

ווי נאר א פרייער פאסטען, אנהויבענדיג פון א וואזשני אין א מלוכה־אמט און ענדיגענדיג מיט די העכערע פאסטענס — זענען זיי אלע בעזעצט מיט פאליאקען, וועלכע זענען אפשר נישט קיין רעגיסטרירטע מיטגלידער פון דעם „אבוז וויעלקעי פאלסקי" און וואס האלטען פילייכט נישט אזוי שטארק פון די לאזונגען „בוג אי איטשינא" — אבער דאך קען דאך אפילו אנ'ענדעק נישט לייקענען, אז זיי זענען הונדערט־פראצענטיגע ריינע פאליאקען.

ס'האבען אמאל אין געוו. עסטרייכישען „זאבאר" געארבייט א געוויסע צאהל יודען אלס בעאמטע אויף די אייזענבאהנען — דאס איז נאך געווען א ירושה פון די עסטרייכישע צייטען. ווי נאר אבער די פאליטישע פערהעלטנישען האבען זיך געביטען, ווי נאר דער דעה זאגער זענען געווארען די ענדעקעס מיט די פ.פ.ס. — האבען זיי גלייך אויסגעפיהרט די „פאטריאטישע" עובדה און בעזייטיגט דעם קליינעם הייפעלע יודישע אייזענבאהן־בעאמטע אזוי אז זיי זענען, אפדינענדיג צענדליגער יאהרען אויף די אייזענבאהנען, אפילו נישט קיין רעכט אויף עמעריטור.

און די זעלבע ריניגונג איז אויך דורכגעפיהרט געווארען גאנץ קאנסעקווענט אויף די געביטען פון האנדעל און אינדוסטריע, וועלכע די מלוכה האט מאנאפאליזירט. אויב עס האבען אין די טאבאק־פאבריקען ביז דער מאנאפאל־תקופה נאך געארבייט א געוויסע צאהל יודישע ארבייטער האט מען זיי תיכף נאכ'ן מאנאפאליזירען בעזייטיגט. די מלוכה'שע אונטערנעהמונגען פאר מיליטערישע פראדוקציע, מלוכה'שע קאאפעראטיווען, לאנדווירטשאפטליכע פערמעס א. אז. וו. — אלץ איז יודען־ריין, אדער בעסער געזאגט, ריין פון בירגער, וועלכע געהערען צו דער נישט־פוילישער נאציאנאליטעט. און דאך טענה'ט די ענדעציע, אז פוילען איז נאך נישט קיין „נאציאנאלע מלוכה".

ווען מיר גהען איבער צו די זעלבסט־פערוואלטונגען, אויף וועלכע די בירגער האבען שוין א מעהר־דירעקטען איינפלוס, איז אויך די לאגע נישט פיל בעסער. די צאהל נישט־פוילישע בעאמטע איז א פערשווינדענדער מיעוט. ביי די עפענטליכע ארבייטען ווערען יודען נישט בעשעפטיגט. אויף קיין שטאטישע טראמווייען ווערען יודען נישט צוגעלאזען, שטאטישע ליפערונגען ווערען איבערגעגעבען אפילו א ווינציגער סאלידע פירמע, אויב זי האט נאר א פויליש־קאטוילישע מארקע — מיט איין ווארט, עס איז ריין אויפ'ן גאנצען פראנט, אנהויבענדיג פון די צענטראלע מלוכה־ארגאנען, און ענדיגענדיג מיט עפעס א קליין־שטעטלשער גמינע.

צי קען נאך אויף א מעהר בולטען אופן פערווירקליכט ווערען די אידעע פון א „נאציאנאלער מלוכה", ווי דאס איז ביי אונז אין פוילען?

און דאך איז די ענדעציע נישט צופרידענגעשטעלט מיט דעם איצטיגען צושטאנד פון דער „נאציאנאלער מלוכה" — דאס וואס ס'איז, איז פאר איהר נאך ווייניג.

אין זייער „מענשען־פריינדליכער" השגה פיהלען זיי א געוואלטיגע שנאה צו די נישט־פוילישע בירגער, וועלכע זיי וואלטען געוואלט איינגאנצען אומברענגען און אויסראטען.

אין אמאליגע צייטען, ווען די מענשהייט איז נאך געשטאנען אויף א נידעריגען קולטור־מצב, האט מען די „נאציאנאליטעטען־פראגען", אויף וויפיל זיי האבען דאן עקזיסטירט, ערלעדיגט אויף א גאנץ פשוט'ן אופן: דער שבט, וועלכער האט אפגעהאלטען א נצחון האט פשוט אויסגעשחט'ן דעם פיינדליכען שבט און דערמיט א סוף געמאכט צו אלע קאנפליקטען און שטרייטען. מעגליך, אז די ענדעציע חלומט וועגען אזעלכע צייטען — זי וועט אבער בלייבען ביי איהרע חלומות. היינט קען מען מעהר נאציאנאליטעטען קאנפליקטען אויף אזא אופן נישט ערלעדיגען.

יעדער פוילישער מלוכה־מאן אויב ער דענקט מיט מאדערנע מלוכה'שע קאטעגאריעס מוז שלום מאכען מיט דעם געדאנק, אז פוילען פערמאגט א היפשע צאהל מינדערהייטען, וועלכע מוזען בעקומען די מעגליכקייטען צו פיהרען א נארמאל לעבען אין די ראמען פון דער פוילישער רעפובליק.

דער בעגריף „נאציאנאלער מלוכה" האט אויך געוויסע גרענעצען, און נאציאנאליטעטען־פראבלעמען קענען שוין היינט נישט מעהר ערלעדיגט ווערען ווי אין די צייטען פון די זאקסען און קארל דעם גרויסען.

א. צ.

פארטיי-מענש און פארטיי-מיטגליד

מיט וואס איז די פארטיי א שטער צו דער קולטיווירונג פון טאלאנט?—די אייגענשאפטען פון טאלאנט.—די ערשטע איינגשאפט איז זעלבסטשטענדיגקייט.—קאן דער פארטיימענש זיין פריי און זעלבסטשטענדיג?

פון ש. ניגער.

(*2

ווי האט געזאגט אמאל קאליף אמאר, וועלכער האט געהייסען צעשטערען די בעריהמטע אלעקסאנדרער ביבליאטעק? ממה־נפשך, האט דערקלערט אט דער פראטאטיפ, פון אלע רעליגיעזע און פאליטישע פארטיי־מענשען, — ממה־נפשך, שטעהט דארטען אין די ספרים וועלכע געפינען זיך אין דער ביבליאטעק דאס אייגענע, וואס אין קאראן, ווייסען מיר עס דאך שוין פון דער הייליגער שריפט, און זיי זענען איבעריג. אלא וואס דען, זיי זאגען עפעס אנדערש. עפעס, וואס איז ביים נביא נישטא, — זענען זיי שעדליך.

אנדערע פארטיי־מענשען האלטען נישט פאר איבעריג די שרייבער, וועלכע חזרען איבער דאס, וואס שטעהט שוין געשריבען אין זייער קאראן, פערקעהרט, זיי זענען צופרידען פון אזינע חוזרים, אבער א שרייבער וואס זאגט עפעס א ניי ווארט, אנ'אייגען ווארט — עס איז אין זייערע אויגען, שיער נישט פונקט אזוי געפעהרליך, ווי ער איז געווען אין די אויגען פון דעם רעכטגלויביגען קאליף, זיי זאגען עס נישט מיט יענעמס ציניש־פרומע ווערטער (כאטש זיי זאגען זיך נישט אלעמאל אפ פון יענעמס ברוטאלע מעטאדען). אבער זיי זאגען עס און נישט נאר די פאליטיקער, אויך די ליטעראטען פון דער פארטיי שעמען זיך נישט צו פרעדיגען א געדאנקענגאנג, וואס איז זעהר נאהענט צו דעם נאר־וואס דערמאהנטען.

אט וואס עס שרייבט איינער פון די אנגעזעהענסטע און אקטיווסטע פארטיי־מענשען אין דער מאדערנער ליטעראטור", — אנרי בארביס: „די גרויסקייט פון דענקענדע מענשען ביי היינטיגען טאג", שרייבט ער אין זיין נייעסטען „קאמפס־מאניפעסט". „בעשטעהט אין חבר'ען זיך מיט דעם ארבייטענדיגען קלאס, און לאזען זיך אוועקטראגען ווערען פון אט דער טיפער כוואליע, און פערשטעהען די גרויסע אריענטאציע פון דער נייער עפאכע. זאלען זיי נישט מורא האבען", אזוי שרייבט ער ווייטער, „טאמער וועלען זיי דורך דעם פערלירען זייער אריגינאליטעט. די אריגינאליטעט פון א דענקער אדער א קינסטלער בעשטעהט אין זיין די רעפלעקסיע אדער דאס פערזענליכע עכא פון דער מאסע"... אט דאס איז די אריגינאליטעטס־טעאריע פון א טיפישען פארטיי־מענשען. עס איז א גאנץ אריגינעלע טעאריע, אבער קען זי אננעהמען א שרייבער, וואס זיין אריגינאליטעט איז מעהר ווי א רעפלעקסיע אדער א פערזענליכע עכא פון דער מאסע? קען זי אננעהמען א שריפטשטעלער, וועלכער וויל געהען ווייטער נישט בלויז פון דער מאסע, נאר אפילו אויך פון דער פארטיי, וואס פרעטענדירט צו זיין אליין די רעפלעקסיע און דאס אומפערזענליכע עכא פון דער מאסע? ניין. ער קען זיך נישט לאזען פערפיהרען פון דעם פאראדאקס וועלכער זאגט, אז ז'ן אריגינעל הייסט זיין... נישט אריגינעל. ער קען זיך נישט צופרידענשטעלען מיט דער ראלע פון א פערזענליכען אדער אומפערזענליכען פארטיי־עכא, ממילא קען אויך די פארטיי פון איהר זייט, נישט זיין מיט איהם צופרידען. עס מוז אויסברעכען צווישען זיי א קאנפליקט.

און דער קאנפליקט מוז, ווי געזאגט, אנריהרען אי די פארם, אי דעם אינהאלט פון דעם שרייבער... „די נייע קונסט", לייענען מיר אין דעם נאר וואס ציטירטען מאניפעסט פון דעם קאמוניסטישען שריפטשטעלער. „די נייע קונסט מוז שטימען מיט דער נייער לאגע: זי מוז זיין איינפאך, יונג און געזונט, ענהליך צו די מאסען, וועלכע ווערען איצט זעלבסטבעוואוסט." א שרייבער וואס איז נישט איינפאך, יונג און געזונט, ווי די מאסען, וועלכע ווערען איצט זעלבסטבעוואוסט — קען זיך נישט ענטוויקלען, קען נישט וואקסען אין דער קונסט־אטמאספערע, וועלכע ווערט געשאפען דורך אנרי בארביס'עס פארטיי.

אבער נישט נאר אין דער דאזיגער פארטיי־אטמאספערע קען א שריפטשטעלער נישט איינהיטען זיין פנים, זיין איך. ער קען עס נישט אין קיין שום פארטיי־לופט. ביישפילען הערצו וואלט מען געקענט ברענגען אהן א שיעור. איך וועל זיך מוזען בענוגענען כדי איינצושפארען פלאץ מיט צוויי רוסישע שריפטשטעלער, וועלכע געהערען צו צוויי גאר פערשידענע עפאכעס. איין שטעלע וועל איך ברענגען פון א בריף וואס טורגעניעוו האט געשריבען מיט אנ'ערך 50 יאהר צוריק צו פאול הייזע; פאר הייזע'ן, און שווער דאס וואס ווען איך האב געשריבען דעם ראמאן „נאוו" — א ראמאן פון דעם לעבען פון רעוואלוציאנערען), האב איך א סך זאכען געמוזט פערשווייגען און א סך פערבייגעהען... אלזא, איך בין נישט געווען פריי אין מיין ארבייט, און דאס איז דאס איינציגע וואס צעשטערט אין [illegible] די פרייד פון שאפען. טורגעניעוו האט, שרייבענדיג „נאוו", נישט געהאט קיין פרייהייט און קיין פרייד פון שאפען. ווייל ער האט זיך געמוזט רעכענען מיט די פאליטישע פניה'ס פון דער צארישער צענזור. (און מען דארף צוגעבען דערצו, אז ווען אין רוסלאנד וואלט געהאט די מאכט באזאראוו'ס פארטיי, די פארטיי פון די ניהיליסטען, וואלט טורגעניעוו אפשר נישט געווען פריי גענוג שרייבענדיג „אטצי אי דיעטי".) אבער אט איז פארגעקומען א רעוואלוציע אין רוסלאנד, אפשר די גרעסטע רעוואלוציע אין דער מענשליכער געשיכטע, אלץ האט זיך ראדיקאל געענדערט, נאר — נישט די פסיכאלאגיע פון דער הערשענדיגער פארטיי. די נייע הערשער פון רוסלאנד האבען אלע אלטע פיהרונגען פון צארישען רוסלאנד פערוויסט און אפגעמעקט פון דער ערד, אבער איין אינסטיטוציע איהרע האבען זיי איבערגעלאזען און זי נאך מעהר פערשטארקט, — דאס איז די צענזור. זי שטעלט זיך איצט צילען, וואס זענען פונקט דער היפוך פון די, צו וועלכע עס האר־ פאר דער שריפטשטעלער אין זיין שאפען איז ני־ בען געשטרעבט אמאל די צאריסטישע צענזארס. אבער פונקט אזוי שעדליך, ווי זי איז געווען אמאל, ניין, שעדליכער ווי אמאל, ווייל זי איז איצט שטרענגער, עהרליכער, איבערגעגעבענער... זאגען דאס רעוואלוציאנערען? ניין, דאס האט בעשטעטיגט אזא

(ווייטער זעה 9־טע זייט).

*) זעה „נייער פאלקסבלאט" נומער 15.

די ענטוויקלונג פונ'ם שלאף-בעט

א ביסעל קולטור-געשיכטע

ווען מען פערטראכט זיך א ביסעל מוז מען קומען צום בעשלוס, אז מיר מענשען זענען זעהר אונדאנקבארע בּרואים.

די צרה מיט אונז איז, וואס מיר נעהמען אלץ פון לעבען פון גרייטען און שטעלען זיך קיינמאל אפילו נישט אפּפרעגען, ווער האט דאס אלעס צוגעגרייט פאר אונז?

אט נעמט, למשל, אזא זאך ווי דאס בעט. אויב מיר זאלען אננעהמען די ערקלערונג פון א געוויסען פראפעסאר, אז מיר פערברענגען א דריטעל פון אונזער צייט אין בעט, הייסט דאך עס, אז דאס בעט איז גאר א וויכטיגער טייל פון אונזער לעבען, און טאקע, וואס וואלט איהר געזאגט, ווען מען זאל ביים היינטיגען טאג אפּשאפען בעטען און מיר זאלען דערפון אנהויבען שלאפען אויף דער ערד? מיר קאנען זיך עס גארנישט פארשטעלען. נו, און אז איהר זאלט דערפון שלאפען אויף דער ערד דערצו נאך אהן בעט-געוואנט? דאס איז שוין א זאך, וואס קען זיך גאר אויפ'ן געדאנק נישט לייגען.

וויסט איהר, אז פאר לאנג, לאנג יאהרען זענען מענשען, נישט חלילה אלע קבצנים, גע-שלאפען אויף דער ערד און האבען זיך גארנישט בעקלאגט אויף דעם, פשוט ווייל זיי האבען נישט געוואוסט פון עפּעס בעססערס.

און ווייל דאס בעט פערנעהמט אזא וויכטיג פלאץ ביי ציוויליזירטע מענשען איז וויכטיג זיך צו בעקענען מיט דער געשיכטע פון זיין ענט-וויקלונג.

אמאליגע צייטען פלעגען מענשען נעמען א בינטעל שטרוי און א שטיק פעל און אויס-שפרייטען אויף דער ערד און אזוי אפּשלאפען זייערע נאכטליכע שעה. שפעטער איז עמיצען, זיכער און צייט נישט קיין ווייניג וויכטיגער ערפינדער ווי טאמאס עדיסאן, איינגעפאלען, אז מען קען נעמען דאס שטרוי, עס איינפאקען אין דעם שטיק פעל, כדי צו קענען שלאפען אויף דעם בעקוועם. געזאגט און געטון, און — דער ערשטער מאטראץ איז אויף אזא אופן געבו-רען געווארען.

דאס איז געווען א גרויס שטיק פראגרעס.

אבער דער מענש איז דאך קיינמאל נישט קיין שמח בחלקו, און ער האט מיט דעם מאטראץ-לוקסוס זיך נישט גאנצען צופרידענגעשטעלט. עס איז טאקע געווען ווייך צו שלאפען אויף א מאט-ראץ, אבער עפּעס האט מען נישט געוואוסט וואו צו לייגען דעם קאפּ בעת'ן שלאפען. איז געקומען א געניאלער עגיפטיענער און פערארויסגעבראכט א סעג-מענט פון האלץ, אויף וועלכען מ'קאן אנשפארען דעם קאפּ ביים שלאפען.

ער האט עס געשאפען דעם קאפּ-קישען.

זיין ערפינדונג איז אבער שנעל פערשאטענט געווארען פון א גרעסערער ערפינדונג פון א צווייטען עגיפּטיענער — דאס בעט. ס'ערשטע בעט איז בעשטאנען פון פיר הילצערנע שטאנגען ארומגעצוימט מיט ברעטער. איבער דעם חלל צווישען די ברעטער האט מען פערצויגען דינע צווייגלעך, אויף וועלכע מען האט אוועקגעלייגט דעם מאטראץ.

די גריכען האבען בלויז אנגעהויבען נאכ-צומאכען די בעטען, מיט א גרויסער פערבע-סערונג: אנשטאט צווייגען האבען זיי פערצויגען ברעטער מיט שטריקלעך לעדער.

דאן האבען זיך די גריכען גענומען צו די בעטען — אויף א גרויסען מאסשטאב. זיי האבען דאס האלץ פון די בעטען גענומען שניצען, און אין דעם אריינגעזעצט גאלד, זילבער, און אנ-דערע מעטאלען בעפוצונגען. זיי האבען אויך גע-נומען וועבען שעהנע צודעקען.

דערוייל האט מען אויסגעפונען, אז אויב מען קען מאכען א מאטראץ פון שטרוי, איז פאר-וואס, איז פארוואס, אויך נישט שלאפען אויף א ווייכערען קישען? האט מען טאקע בלד גע-מאכט קישענס פון שטרוי, געפאקט אין פעל. די מאטראצען אליין האט מען אויך גענומען פערשענערערן. אנשטאט פון רויהען פעל האט מען זיי גענומען מאכען פון זיידענע גע-שטאפט האט מען זיי שוין מיט וואל.

די רוימער, וועלכע זענען ביז דאן געשלא-פען אויף הארטע שטוהלען, האבען נאכגעמאכט דאס גריכישע בעט און עס איז זיי אזוי געפעלן געווארען, אז זיי האבען בלד איינגעפיהרט איבעראל בעטען אנשטאט שטוהלען. זיי האבען אויך געמאכט די לופט-קישענס.

פערשטעהט זיך, אז די ערשטע, וואס האבען גענומען שלאפען אויף בעטען אין רוים, זענען געווען די רייכע. גאנץ גיך אבער איז דאס בעט געווארען צוגענגליך אויך צו די ארי-מערע מאסען. אום זיך אויסצוצייכנען האבען די גבירים זיך אנגעהויבען צו פערשעהנערן זייערע בעטען, מיט טייערע מיטלען פון דער פאמיליע.

פונקט ווי דאס בעט, איז אויך די קאנאפע געשאפען געווארען אויס גוטמוטיגקייט. די רוימער האבען ליב געהאט צו כאפען א דרעמעל בייטאג. צוועקען דאס בעט אין מיטען טאג האבען די רוימער בעלי הבית'טעס נישט ערלויבט, איז עס דאן געבוירען געווארען דער געדאנק, צו האבען א צווייט בעט מיט ווייכערער בעט-וואנט, אויף וועלכע מען זאל זיך קענען צוזאמ-רען ווען מען וויל. אט אזוי האט זיך אנגעפאנ-גען די געשיכטע פון דער סאפא.

ווען מעטאל איז געווארען א ביליגערער ארטיקעל, האט מען אנגעהויבען צו מאכען מע-טאלענע בעטען. שפעטער אבער האט מען גע-נומען ווידער מאכען בעטען פון האלץ.

אזוי ווי דאס בעט איז דאן געווען דאס הויפּט-מעבעל פון הויז, האט מען נישט גע-שפּארט קיין מיה און געלד און דאס געמאכט אלץ שעהנער. אינטערעסאנט איז אבער, אז גע-זארגט האט מען נאר וועגען דער שעהנקייט, אבער נישט וועגען דער בעקוועמליכקייט פון דעם בעט. ביז אזוי שפעט ווי אין 13-טען יאהר-הונדערט זענען בעטען געווען שמאל און קורץ. האט מען אבער גענומען מאכען די בעטען ברייטער, האט מען גאר קיין גרעניץ נישט געוואוסט. אין ווער, ענגלאנד, געפינט זיך נאך איצט אן אלט בעט, אין וועלכען עס האבען גע-קענט שלאפען צוועלף מענשען.

בעטען זענען שפעטער געווארען א מין ציהרונג. אזוי אז מען האט אנגעהויבען מאכען גאנצע קאלעקציעס פון זיי. ווי עס ווערט איבער-געגעבען, האט לואי דער 14-טער פון פראנקרייך געהאט אין זיין זאמלונג נישט ווייניגער ווי פיער הונדערט און דרייצען בעטען פון פערשידענע קאלירען און מוסטערן.

ר. מ.

אידיש מיידעל שמד'ט זיך אין ווילנע און האט חתונה מיט א קריסט

ווילנע. אין איינעם פון די ווילנער הא-טעלען האט זיך אפּגעשפּיעלט א באמת סענסאציא-נעלע געשיכטע.

דער יוד מ. וואלאשינסקי פון ארום וואלא-זשין האט געהאט א שעהנע און א יונגע טאכטער ליזע, וועלכע האט זיך איינמאל בעקאנט אין וואלא-זשין מיט א יונגען קריסט א סטודענט פון ווילנער אוניווערסיטעט, וועלכער פלעגט בעת דער וואקאציע-צייט געבען אין וואלאזשין לעקציעס.

דער סטודענט איז געפעלן געווארען דעם מיידעל, אזוי אז זי האט זיך פערליבט אין איהם.

נאך דער וואקאציע-צייט איז דער סטודענט געפאהרען קיין ווילנע, [illegible] און ענדליך האט ער צוגעשיקט א פלאן, לויט וועלכען זי האט גע-דארפט איינשמועסען איהר רייכען פאטער אז ער זאל זי ארויסשיקען קיין ווילנע כלומר'ש שטודירען אויף האנדעלס-קורסען און אזוי ארום וועט זי זיין צוזאמען מיט איהם.

דער דאזיגער פלאן איז אויסגעפיהרט געווא-רען מיט אלע פיטשעווקעס. די פריילין איז גע-קומען קיין ווילנע, דער פאטער האט איהר גע-שיקט געלד, זי האט איהם געשריבען, אז זי לערנט אויף די קורסען און אלע זענען געווען צופרידען.

דערווייל אבער האט דער פאטער אנגעהוי-בען צו בעקומען גרוסען, אז זיין טאכטער געהט דא ארום מיט א קריסטליכען סטודענט און געהט אפילו מיט איהם אין קלויסטער.

האט ער פערלאזען אלע זיינע געשעפטען און איז געפאהרען קיין ווילנע.

דא האט ער זיך איבערצייגט, אז די טאכ-טער האט איהם אנגעגעבען א פאלשען אדרעס [illegible], אז זיין טאכטער וואוינט אין א האטעל.

דערוויסענדיג וועלכען צימער זי פערנעהמט האט ער געדונגען א שכנות'דיגען צימער [illegible] ווען זיין טאכטער איז נישט געווען אין צימער.

ווי זיי שטעהען אזוי רעדען [illegible] זיך עפענען [illegible] דער סטודענט, און שרייט ערקלערט וו-ן, אז זיין טאכטער האט זיך שוין גע'שמד'ט און ער וועט מיט איהר חתונה האבען.

די דאזיגע ערקלערונג האט געמאכט אויף וו-ן א'ן ערשיטערנדען איינדרוק און ער האט אויס-געבראכען אין א יאמערליך געוויין, וו-ן האט בע-רוהיגט דער האטעל-איינגעשטעלטער און נאך דעם זעלבען אווענט איז ער מיט א צובראכען הארץ אפּגעפאהרען צו זיך אהיים.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
[illegible]
נעמט אן [illegible] 3—5 נאכמיטאג.

Dr. med.
J.Sadokierski
סטאמאטאלאג
ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאהנפלייש-קראנקהייטען
רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3—7.
פיעטריקאווער 164, טעל. 27-83

ס'געיעג נאכ'ן שאטען

18) (סענסאציאנעלער ראמאן)

וואלדמאן האט א זיפץ געטון, די טעמפּקייט פון ליפאווסקי האט איהם אנגעהויבען אויפצערעגען. [illegible]

— ליפאווסקי, — האט ער זיך אפּגערופען — [illegible]

— [illegible] ליפאווסקי, דאס ווייס איך פון אייערע אייגענע ווערטער.

— פון מיינע ווערטער? — ליפאווסקי האט אויפגעהויבען א ברעם און צוגעקוועטשט איין אויג.

— יא, פון אייערע ווערטער, היינט אינדערפריה האט איהר זיך אין דעם אליין מודה געווען [illegible]

[illegible]

(פארזעצונג קומט)

שדכנות — אנ׳אינדוסטריע אין דייטשלאנד

שידוכים מיט ליבע און שידוכים אהן ליבע — די הייראט־אנאנסען אין דער דייטשער פרעסע. — ליבע־פסיכאלאגען וואס זאגען פאראויס, צי דאס פארל וועט זיין גליקליך.

עס זענען שוין געווען צייטען אויף דער וועלט, ווען מענשען פלעגען חתונה האבען נאר דורך ליבע. יונגע לייט האבען זיך ארומגעזעהען, אז חתונה האבען דורך ליבע איז נישט נאר אינטעליגענט און לייטיש, נאר אויך אפילו רעוואלוציאנער...

זענען אבער אויסגעבראכען מלחמות און רעוואלוציעס, מענשען זענען פלוצים קלוגער געווארען אויף א גאנצען יאהרהונדערט. עס האט זיך פאר זיי געעפענט א וועלט פון אעראפלאנען, ראדיאס, און רעדענדיגע קינאס, דער ערד־קויל איז געווארען טויזענד מאל קלענער, די לענדער טויזענד מאל נענטער. פעלקער האבען זיך צונויפגעמישט, ווי גאלקעס אין איין זעקעל. די לבנה האט מען פערשטעקט אין דער היזען־טאש. די ריקע ראמאנען — אויפ׳ן בוידעם.

ב

קושען זיך אונטער דער לבנה איז שוין ביי דער איצטיגער יוגענד פונקט אזא טפשות, ווי טראגען א לאנגען צאפ און לייענען פאעזיע.

אפילו דער פייער אין דארף פערדרייסט שוין נישט מעהר דעם קאפ צום הימעל, ווען אן אעראפלאן פליהט דורך; און א קים בר־מצוה־מיידעלע, וועט שוין נישט רויט ווערען, זען א בחור׳ל וועט זי א קוש טון בפרהסיה פאר טאטע־מאמען און די איינען.

און פונקט ווי די גאנצע וועלט איז געווארען עלעקטראפיצירט און אינדוסטריאליזירט איז אזוי אויך — די ליבע.

2

און אויף וויפיל די ליבע איז שוין געווארען אינדוסטריאליזירט — קאן מען עס בעשיינפערליך זעהען אין דייטשלאנד, וואס האט שוין אין מעהרערע אינדוסטרי־געביטען געשלאגען א וועלט־רעקארד.

דייטשלאנד פערמאגט די שנעלסטע שיפען אויף די וואסערען און אין דער לופט; דייטשלאנד פערמאגט די גרעסטע צאהל פאבריקס־קוימענס און פערגלייך מיט אלע אנדערע איראפעאישע מלוכות; דייטשלאנד פערמאגט אויך די שטארקסטע פערצווייגטסטע אינטערנאציאנאלע שדכנים־ביורא, אדער "ליבע־פאבריקען", וואו ס׳ווערען געשלאסען שידוכים מיט דער זעלבער ניכטערקייט און געשעפטליכקייט, צווישען פאבריקאנטען, קרעמער און סוחרים, וואס גערען מאכען א שותפות געשעפט.

א זיך אנצופיהרען מיט אזא מין "ליבע־פאבריק" — טענהט איינע א שדכנטע אין "בערלינער טאגעבלאט" — מוז מען זיין א פערזענליכקייט, מוז בעזיצען א סך טאקט, מענשען־קענטניש און קאנען אויפכאפען א שטימונג.

"מיין געשעפט — דערצעהלט די שדכנטע — א שידוך אונטער הונדערט טויזענד מארק נעהם מען זאגען נאר מיט די אייבערשטע פון שטויסעל, פיהר איך זעהר קארעקט. איך האב צו טון קאן איך נישט אן. אבער איידער איך פיהר צונויף דעם חתן מיט דער כלה מוז איך פריהער גאנץ גענוי אויספארשען זייערע ביידענס ליבעס־געשיכטען. צוליב דעם קומט מיר אויס צו ארבייטען מיט צוויי דעטעקטיוו־אינסטיטוטען, וועלכע שטעלען מיר צו דעם גאנצען מאטעריאל.

"איך האב א סך צו טון, זעהר א סך צו טון. דער עיקר קומט מיר אויס גאנץ אפט צו פארן די וועלט־בעריהמטע קור־ערטער און בעדער, וואו עס געפינען זיך מיינע קאנדידאטען און קאנדידאטקעס. איך האב מיינע פערבינדונגען אויך אין אויסלאנד. מיינע קארעספאנדענטען ארבייטען נאר פלייסיג אין פאריז, לאנדאן און ניו־יארק. דאס ריב זענען זיי היכגעשטעלטע לייט. אט, למשל, איז מיין קארעספאנדענטין אין שטאקהאלם אן אלטע עקסעלענץ, וואס אין איהר שלאס קומען פאר די בעגעגענישען פון מיין קונדשאפט...

"עס איז איבעריג כדאי צו בעמערקען, אז לעצטענס איז שטארק געפאלען די נאכפראגען אויף טיטולירטע לייט, אויף גראפען, און פירשטען און, דער עיקר אויף די אדעל־לייט פון רוסלאנד. א רוסישען פירשט אדער גראף וויל קיינער אין האנד נישט נעהמען.

"מיינע פערדינסטען דערביי קענען נישט גאר קיין היכע, אבער דערפאר זעהר רעאלע.

"איך בעקום ס״ה דריי פראצענט פונ׳ם נדן, אבער עס איז נאך נישט געווען דער פאל, מען זאל מיר אנזעצען.

"אדרבא, איך בעקום אפט מעהרערע דאנק־בריף און מתנות, און איך בין זיך מודה, אז איך בין מיט מיין בערוף שטארק צופרידען.

"מיין בערוף איז נישט נאר אנ׳א גערעכטער, נאר אויך א דאנקבארער. איך העלף ארויס אזוי פיל מענשען, וואס אהן מיר וואלטען זיי זיכער פערבלאנדזשעט אויף פאלשע וועגען...

קורץ און גוט, די שדכנטע איז נישט נאר גליקליך מיט איהר בערוף, ווייל זי טוט דער מענשהייט גוטס, נאר איז טאקע אויך גענוג רייך געווארען פון איהר בערוף.

פון די דריי פראצענטען שדכנות־געלד האט זי זיך אויפגעבויט א גאנץ פיינע ווילע און פערמאגט די שענסטע און מאדערנסטע טואלעטען. עפעס א קלייניגקייט, האבען צו טון מיט עקסעלענצען, דיפלאמאטען און אמעריקאנער גרושות מיט מיליאנען ירושות..

אט אזעלכע אפענע שידוכים־ביוראס זענען אין בערלין אליין פערהאן אין די צעהנדליגער. אבער נישט אלע די, וואס ווילען חתונה האבען, ווענדען זיך צו א שידוכים־ביורא. אחוץ דעם, וואס דאס קאסט פיל געלד — ריזיקירט מען נאך צו בעקומען א דעטעקטיוו, וואס זעט נאכפארשען יעטווערע בעוועגונג פונ׳ם קליענט אדער קליענטקע. מען ווערט שיין הייסט עס, געשטעלט אונטער דער אויפזיכט פון דעם שדכן, וואס מוז אלץ (און צופיל) וויסען.

דעריבער איז פאר דעם מיטעלשטאנד א סך בעקוועמער אויסצוזוכען די בעשערטע דירעקט דורך דער צייטונג, ווי מען זוכט איהם דורך דער צייטונג א דירה, א ביכער־אלמער אדער א סעקרעטארין.

אזעלכע הייראטס־אנאנסען פון יהודים זענען פול און פיל אין אלע בעסטע צייטונגען אין דייטשלאנד. דער עיקר — אין די זונטאג־צייטונגען.

עס זענען אויך פערהאן ספעציעלע זשורנאלען, וואס זייער הויפט־הכנסה זענען אט די ראזיגע הייראטס־אנאנסען.

יודען זוכען זייערע זווגים דאס ריב נאר דורך.

דערביי איז אינטערעסאנט צו בעמערקען, אז די דעמאקראטישע וועלט־בעקאנטע צייטונגען ווי: "בערלינער טאגעבלאט", "פאסישע צייטונג" און "פראנקפורטער צייטונג", ווייל די דאזיגע צייטונגען פערמאגען יודישע רעדאקטארען...

דאס כאראקטעריסטישע פאר אט די אנאנסען איז דאס, וואס דער מאנספערשוין רעכענט תמיד אויס, וואס ער פאדערט פון זיין צוקינפטיגער, אנגעגעבענדיג, פערשטעהט זיך, דערביי זיין בערוף, עלטער, פערדינסט, רעליגיע, בעת די פרויענצימער רעכענט תמיד אויס דאס, וואס זי קאן געבען, סיי אין נאטירליכער שעהנקייט, סיי אין פערמעגען.

עס פאסירט זעהר זעלטען, אז אין דעם אנאנס פון א הייראטס־לוסטיגער זאלען נאך אלע איהרע אויסערגעוועהנליכע ליבע מעלות פעהלען די כאטש וויכטיגסטע אנגאבען פון מזומנים. פון אנ׳אייגענער דירה און אפטמאל אפילו — די פערספעקטיוו אויף א ירושה, בעת די מענער בעגנוגענען זיך דאס ריב מיט זייער בערוף, עלטער און אביסעלע פאעזיע.

די מענער, דער עיקר — די אקאדעמיקער, ווי פראפעסארען, פילאזאפען, און פערזעסענע אלמנ׳ס, גליבען נאך, אז מיט א פאר שורות פאעזיע (צו צעהן סענט א שורה) קאן מען ניכער אנלאקען די בעשערטע.

פאעזיע, וועלענדיג דורך דעם רעדוויזען, אז זיי זענען אבער אויך פרויען בענוצען זיך אפטמאל מיט זעהר אינטעליגענט, כאטש זיי וויסען פאראויס, אז דער עיקר ביי די מענער איז דאך — די פערפלוכטע פראזע.

אט, למשל, אנאנסירט איינע א דאמע:

"איך וויים גאנץ גוט, נשמה ציהט זיך צו נשמה און הארץ צו הארץ — דעריבער זוך איך יענעם, וואס בענקט נאך מיר, און וואס זעט יום־טוב׳דיגע זיך פיהלען אין מיין פינפצימער־וואוינונג מיט א גארטען און א "געשעפט" וואס געהט נישט שלעכט"..

צווישען אט די טויזענדער און טויזענדער, וואס זוכען דורך דער צייטונג זייערע "הארץ־צו־הארץ" בעשערטע, געפינען מיר מענשען, פון פערשידענע פראפעסיעס, אנהייבענדיג פון דיפלאמאטען, און פראפעסארען ביז שאפערס און קעלנערס און פון פערשידענע עלטער, אנהייבענדיג פון די צוואנציגער ביז אפילו די זיבעציגער יאהרען...

אט, למשל, לייענען מיר אין "בערלינער טאגעבלאט" אז —

"א יודישע אלמנה, זיבעציג יאהר אלט, מיט א גרויסען פערמעגען זוכט א הער פון דיזעלבע יאהרען, כדי חתונה צו האבען".

אדער, אז איינע —

"א געבילדעטע בלאנדע יודישע טאכטער פון א פיינער משפחה, סימפאטיש, יונג (21 יאהר), 1.65 מעטער די הייך, שלאנק און געזונד, גייסטיג שטארק און בעלעזען, פערמאגט 10 טויזענד מארק און זוכט א פריינד מיט א געזיכערטען פערדינסט א. אז. וו."

עס טרעפט אויך, אז א יודישער יונגערמאן זוכט דווקא א קריסטין פאר א ווייב, און אמאל איך פערקעהרט; נאר דאס רוב ווערט אנגעגעבען, אז רעליגיע איז נישט וויכטיג.

וויכטיג איז: ביי די מענער די בעשעפטיגונג און ביי די ווייבער — דער נדן (אויך די דירה־פראגע פערנעהמט א וויכטיגע פלאץ אין דער אנאנסען־"ליבע").

עס טרעפט אויך, אז צוויי יונגעלייט לייגען זיך צוזאמען און גיבען א בשותפותדיגען הייראטס־אנאנס. חוץ דעם, וואס דער אנאנס קאסט ביליגער, ווי יעדער פון זיי וואלט בעזונדערס אנאנסירט — האבען זיי נאך אויך די גוטע געלעגענהייט פון א גרעסערען אויסוואהל. דאס וואס איינעם קאן נישט געפעלען ווערען דער קאן געפעלען ווערען דעם צווייטען.

און דער פראלעטאריאט מאכט עס נאך איינפאכער. ער געהט אין די כמעט בחנמדיגע וואוילטעטיגע ביוראס פון עזרת־נשים, פאר הייראטס־לוסטיגע, וואו די ליבע־פסיכאלאגען בעטראכטען די פארלעך און זאגען פאראויס, צי עס לוינט זיי חתונה צו האבען אדער נישט.

אזוי קאן מען זיך איצטער צוקלייבען א מאן אדער א פרוי, ווי מען קלייבט זיך צו א פעדער, כינען בנד אדער א שיך.

די אמאליגע "ליבע" וואס פלעגט טראגען א יחידישען אינטימען כאראקטער, שטארבט אפ, און אנשטאט איהר קומט די "ליבע" אנגרא, די פאבריק־ליבע, וואס איז געבויט אויף א "זיכערע עקזיסטענץ" און א "פינף־צימער־וואוינונג".

רעליגיע און עלטער שפּילען נישט דערביי קיין גרויסע ראלע.

פרעגט זיך, וואס וועלען דאס איצטער טאן יענע פאעטען און ראמאנטיקער, וואס האבען דורות־לאנג געזונגען זייער פאטאס (אויב נישט די היינע) פון דער "עוויגער ליבע" און פון דער לבנה?

סיידען זיי וועלען ווערען אנגעשטעלטע אין די הייראטס־ביוראס אויף צו מחבר זיין פאעטישע הייראטס־אנאנסען. ווייל פערזענליכע אלמנ׳ס און פראפעסארען גליבען נאך, אז אלטע מוירען קאן מען אמאל אנלאקען אויך מיט אביסעל פאעזיע..

ד. שערמאן

דאס געזעץ געגען אויסגעלאסענקייט אין איטאליען

מוסאליני געהט אין די וועגעס פון די אמאליגע פויבסטען

איטאליע איז געווארען א פרייע, פעראייניגטע לאנד. איהר קאנסטיטוציע איז געווען די דעמאקראטישסטע, די ליבעראלסטע. די רעכט פון דעם יחיד זענען אנערקענט געווארען. זיין גלויבען, זיין איבערצייגונג, זיין מאראל איז פראקלאמירט געווארען ווי א פריוואט־זאך, וואס דער שטאט האט נישט קיין שום רעכט דערין אריינצומישען זיך. דאס שטראף־געזעץ פון איטאליע איז אין דעם פרט פון מאראל בעטראכט געווארען פאר דאס פארט־געשריטענסטע. די איטאליענישע געזעצגעבער האבען זיך גערעכענט מיט די מיינונגען און אידעען פון די פארטגעשריטענע קרימינאלאגען און פסיכיאטערען. לאמבראזא איז דאך געווען אנ׳איטאליענער לויט שטאט־אנגעהעריגקייט. און אזוי אויך פעררי. דער איטאליענישער קאדעקס איז בנוגע א גאנצע רייהע צווייגערונגענע מאראל פערברעכענס, וואס געהערען גאר צום געביט פון פסיכאלאגיע און פסיכיאטריע, געווען דער פראגרעסיווסטער, טאלעראנטסטער. טויט־שטראף האט בכלל נישט עקזיסטירט.

און — "מערקווירדיג"! קיינער האט נישט געהערט, אז צוליב אט דעם ליבעראליזם זאל דאס איטאליענישע פאלק צושמעלצען מעהר פערברעכענס, מעהר פערדארבענקייט, ווי וועלכעס עס איז אנדער לאנד. גיכער פערקעהרט.

איז אבער געקומען דער פאשיזם. מוסאליני מיט זיין שווארצהעמדיגער מחנה האבען בעשלאסען איבערצומאכען, טאקע בפועל ממש דאס גאנצע לאנד, דאס גאנצע פאלק. אלע א טאליענער, יעדער מאן, יעדע פרוי, יעדעס קינד מוזען נאר זיין אזוי, ווי דער העכסטער פאשיסטישער ראט בעשטימט. נישט נאר דער קערפער, אויך די נשמה מוז קאנטראלירט ווערען. האט מען גערופען צו הילף די קאטוילישע קירך — אנ׳אלטע עקספערטין אין נשמה כאפעריי און נשמה פערגוואלטיגונג. און צוזאמען האט מען אויסגעארבייט א נייעם קאדעקס, אזא, וואס זאל נישט איבערלאזען קיין איין ווינקעלע, וואו דער יחיד זאל זיין פריי, זאל קאנען לעבען, אפילו טראכטען אזוי ווי ער וויל.

אין דער פאשיסטישער איטאליע הערשט איצט די ערגסטע צענזור, וואס מען קאן זיך נאר פארשטעלען. קיין פרעסע אין דעם אמת׳ען זין פון ווארט איז בכלל נישטא. עס זענען דא צייטונגען, וואס דרוקען בלויז דאס, וואס מען הייסט זיי. שולען, ביכער, טעאטער, קינאס, לעקציעס, פערזאמלונגען, — אלץ איז אין די הענד פון דער פאשיסטישער פאליציי. טויט־שטראף איז צוריק איינגעפיהרט געווארען נישט נאר פאר פאליטישע, נאר פאר קרימינעלע פערברעכענס. דער פאשיסטישער יוסטיץ־מיניסטער קאן זיך גארנישט גענוג אנלויבען וועגען דער גוטסקייט און טייערקייט פון טויט־שטראף.

דאן איז געקומען די קירכליכע געזעצגעבונג אין פרט פון מאראל. אין 1930 וועט דאס קאנאנישע געזעץ" שוין זיין אין קראפט, און דער צוועק איז דא ווידער זעהר א פשוט׳ער — די היים מוז זיין אונטער שטרענגען קאנטראל. די איינציגע פערהעלטענישען מוזען פינקטליך רעגולירט ווערען. איטאליע מוז זיין איין גרויסע קאזארמע, איצט שוין א קאטוליש־קירכליכע קאזארמע — און יעדער איינער מוז זיין בלויז א זעלנער. פאלגען און טון יעדע זאך אונטער דעם וואכזאמען אויג פון דעם קירכליך־פאשיסטישען שפיאן.

דער פאשיסטיש־קאטוילישער שטאט נעהמט איבער די אפוטרופסות איבער מאראל, און אט ווי אזוי "זיין הייליגקייט" בעניטא מוסאליני וועט מאכען פון זיין איטאליעניש זעלנער־פאלק א פאלק פון פרומע, צניעות׳דיגע, ריינע מלאכים.

פאר האבען פערהעלטענישען מיט א פערהייראטער פרוי — דריי יאהר געפענגעניש.

צו האבען א "ליבקע" געליבטע — דריי יאהר געפענגעניש.

א פערהייראטע פרוי, וואס האט א געליבטען, קריגט א יאהר געפענגעניש.

פאר אזוי גערופענע "קרימינעלע אפעראציעס" קריגט די פרוי פיער יאהר תפיסה, דער דאקטאר א סך א לענגערע צייט.

יעדע פארם פון געבורט קאנטראל איז א שווערער קרימינעלער פערברעכען. יעדע אינפארמאציע אין דעם פרט — שטרענג פערבאטען און שווער בעשטראפט.

מען טאר זיך נישט זירלען, נישט בענוצען קיין גראבע רייד. דאס פערברעכען ווערט שטרענג בעשטראפט.

פערהעלטענישען אויסער דער הייראט זענען פערברעכענס און ווערען שטרענג בעשטראפט.

פראבע הייראטען, קאמפאניאן־הייראטען — שטרענג בעשטראפט.

און אזוי ווייטער.

מיט דער קראפט פון דעם געזעץ וויל דער פאשיזם אפהאלטען די שטילע רעוואלוציע, וואס געהט אן אין דער גאנצער וועלט, אין אלע לענדער געגען די איצטיגע הייראטס־פארמען. דורכ׳ן געזעץ וויל דער פאשיזם ווערען דער בעלעבאס איבער׳ן גאנצען לייב און לעבען פון זיינע אונטערטאנען. מען זעהט אין אט דער גייסטער חכמה פון פאשיזם די אלטע, הענד פון דער קאטוילישער קירך. מוסאליני האט דאך סיי־ווי פאר זיך דעם אידעאל פון פעראייניגען די גלאריע פון דעם אלטען רוים מיט דער אלמעכט פון דעם קאטוילישען מיטעלאלטערליכען רוים. דערווייל געלינגט עס איהם. די איטאליענישע מאסען זענען געבונדען הענד און פיס און קאנען זיך קיין ריהר נישט טון. מוסאליני וועט מסתמא ווערען נאך חוצפה׳דיגער, נאך טיראנישער און נאך נארישער. ער וועט דאך שוין באלד נישט האבען וואס צו טון. דעם פארלאמענט האט ער שוין אפגעשאפט, די פרעסע איז שוין פערניכטעט, די שולע איז שוין קאנטראלירט, דעם אונטערנעהמער׳ס שלאפצימער — אויך.

אין זיין דראנג נאך ווייטערען אויפטו, וועט דער פאשיסטישער דיקטאטאר מוזען זוכען נייע פעלדער פאר זיין טעטיגקייט. דאס שטריקעל איז שוין אנגעצויגען ביז פלאצען. איין אומפארזיכטיגער ציה און דער ריס וועט געשעהן. מיר וויסען דאך, ווי אזוי רעוואלוציעס ברעכען אויס. די דעספאטען וויסען קיינמאל נישט וואו זיך אפצושטעלען. זיי ווערען שוין געטריבען דערצו, אז זיי זאלען איבערציהען. עס איז דאך דא נאך עפעס אויף דער וועלט, א חוץ פאשיזם, קאטוליציזם און דיקטאטור. עס איז נאך דא די מורא׳דיג אביעקטיווע "מענשליכע געשיכטע".

א. גלאנץ.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

19 זונטאג יאנואר

יט טבת תר"צ

זון-אויפגאנג 7.36

זון-אונטערגאנג 3.58

פרעסע-קאנפערענץ ביי'ם פרעזידענט נחום סאקאלאוו

פרייטאג נאכמיטאג איז אין „גראנד" האטעל פארגעקומען א פרעסע-קאנפערענץ ביים פרעזידענט פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע ה' נחום סאקאלאוו.

צו דער קאנפערענץ זענען געקומען פארטרעטער פון דער היגער יודישער, פוילישער און דייטשער פרעסע פאר וועלכע דער פרעזידענט ה' סאקאלאוו האט געגעבען א רייה אויספיהרליכע אויפקלערונגען וועגען ציוניסטישען פראגראם און אקטועלע ציוניסטישע פראבלעמען, בפרט אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע געשעהענישען אין א"י. דער רעדנער האט זיך בפרט אפגעשטעלט אויף די אויפגאבען פון „קרן קימת" און „קרן היסוד", און אויף די אויפטואונגען, וואס די יודען האבען דערגרייכט: די עלעקטריציטעט קאנצעסיע, וואס דארף ציהען איהר קראפט פון די א"י-וואסער-פאלען. בראש פון דער געזעלשאפט אויף וועלכער עס האט די קאנצעסיע אינוש. רוטענבערג, שטעהט לארד רידינג, דער געוועזענער וויצע-קעניג פון אינדיען. די נויטיגע קאפיטאלען פאר דער געזעלשאפט זענען שוין געזיכערט און די געזעלשאפט פיהרט שוין א נארמאלע טעטיגקייט.

די צווייטע גרויסע קאנצעסיע, וואס די יודען האבען בעקומען, איז די קאנצעסיע אויף אויסצונוצען די מינעראל-רייכטימער פון ים-המלח. די קאנצעסיע האט בעקומען דער יודישער אינזשינער נאוואמיעסקי, וועלכער פיהרט אן אויספארשונגס-טעטיגקייט שוין פון א רייה יאהרען נאך פון פאר'ן קריג. זיין איצטיגער שותף איז אן ענגלישער מאיאר, וועלכער איז בעת'ן קריג געווען אין פאלעסטינא און האט דארט אויסגעפארשט אין ים-המלח.

דערביי האט ה' סאקאלאוו איבערגעגעבען אן אינטערעסאנטען, נאך ביז איצט ווייניג בעקאנטען פרט וועגען נאוואמיעסקין. אינזש. נאוואמיעסקי שטאמט פון סיביר זיין פאטער איז געווען א פוילישער פאווסטאניעץ פון די 60 יאהרען, און איז דורך די רוסען פערשיקט געווארען קיין סיביר.

איבערגעהענדיג צו די לעצטע געשעהענישען אין א"י האט ה' סאקאלאוו אונטערגעשטראכען, אז אין א"י איז נישט געווען קיין קאמף צווישען אראבישען פאלק און די יודען און סיגען אויך נישט געווען קיין אנפאלען פונ'ם אראבישען פאלק, דאס אראבישע פאלק, אויף וויפיל זיי זענען שוין קאנסאלידירט אלס פאלק, וואוינט אין העדושאס, מעסאפאטאמיען א. אנד. וואו זיי האבען זייערע מלוכות. א קלייגער טייל פון די אראבער וואוינט אויך אין פאלעסטינא, צו וועלכער זיי קענען נישט פרעטענדירען די אראבישע לענדער קענען אויפנעמען א בעפעלקערונג 20 מאל גרעסער, ווי די איצטיגע. ווען טערקיי איז צעפאלען און ס'האט זיך געשטעלט די פראגע וואס יועט זיין מיט די לענדער און פעלקער, וואס זענען נאך נישט רייף צו פאליטישער זעלבסטשטענדיגקייט, זענען געשאפען געווארען די מאנדאטען איבער א רייה לענדער. דער א"י מאנדאט האט פאראויסגעזעהען די פארבערייטונג פון א יודישער נאציאנאלער היים, מיט דעם תנאי, אז די איבריגע בעפעלקערונג זאל פון דעם נישט ליידען. מיר — ערקלערט דער רעדנער — האבען איבערגעלאזט פאר די אראבער די מעגליכקייט זיך אויסצולעבען אין זייער שפראך, רעליגיע א. א. וו. א געוויסע גרופע, וואס רופט זיך אראבישער קאמיטעט, איז נישט מסכים מיט דער באלפור-דעקלאראציע. דער האזיגער קאמיטעט קען נישט בעטראכט ווערען אלס [illegible] פערטרעטערשאפט פון די אראבער. זייער געגנערשאפט צו די יודישע אספיראציעס אין א"י [illegible] ערט זיך מיט'ן פאנאטיזם און אויך מיט דעם, וואס די עפענדים (לאנד בעזיצער) זענען אויפגעבראכט צוליב דעם וואס זינט ס'האט זיך אנגעהויבען די פערשטארקטע עמיגראציע פון די לעצטע 10 יאהר, זענען די ארבייטס-לוינען שטארק געשטיגען און ס'זענען געפאלען זייערע הכנסות.

זענען זיי געפאלען אויף א טייוולאנישען פלאן: מ'האט ארויסגעלאזט א קלאנג, אז די יודען ווילען פערניכטען דעם מוזולמאנישע אמאר-מעטשעט און אויף אזא אופן אויפגעהעצט דעם פאנאטישען המון. די גרופע האט געמיינט, אז זי וועט דורך די נעך-שעהענישען קאמפראמיטירען ענגלאנד, וועלכע וועט דורכדעם געצוואונגען ווערען אפצורופען דעם מאנדאט. נאטירליך, אז דאס איז זעהר נאאיוו, ענגלאנד האט זיך נישט אפגעשראקען און האט שוין דורך איהרע מלוכה-מענער ערקלערט, אז זי וועט זיך פונ'ם מאנדאט נישט צוריקציהען. די פעלקער-ליגע, וועלכע איז דער באלעבאס פונ'ם מאנדאט, וועט איהר שטעלונג נישט ענדערען.

צו שטארק קאמפליצירט זענען די פערהעלטנישען, בפרט אויפ'ן מזרח, אז די פעלקער-ליגע זאל איצט אנהויבען רעווידירען די איינשטעלונג, וועלכע ס'האט זיך געשאפען נאכ'ן קריג. די איינשטעלונג איז געשטיצט אויף א מאנדאטען-סיסטעם. דער ענגלישער מאנדאט אין א"י — אויפ'ן אויסבויען א נאציאנאלע היים פאר יודען. די נאציאנאלע היים איז געשטיצט אויפ'ן צופלוס פון פרישע, רוהיגע ארבייטס-עלעמענטען. די יודישע איינוואנדערער גע-הען אריבער מייסטענס צו לאנדווירטשאפט, און די בעוואוסט איז א לאנדווירטשאפט בעפעלקערונג אמשטארקסטען אנגעוויזען אויף רוה און נארמאל-לעבען אין לאנד.

די יודישע טעטיגקייט אין א"י איז אויסגעבויט אויף אויסצובעסערען די לאגע אין לאנד, זייער טעטיגקייט פערשפרייט זיך אויף אלע איינוואוינער. אינטערעסאנט, אז לויט דער סטאטיסטיק פון דער געזונדהייטס-ארגאניזאציע „הדסה" האבען פון איהר הילף גענאסען 56 פראצענט נישט יודען. די אלגע-מיינע לאגע פון דער ארטיגער בעפעלקערונג פער-בעסערט זיך און איהר דראהט נישט ארויסגעשטויסען צו ווערען. פאלעסטינא קען נאך אריינעמען פיל איינוואנדערער און אונזער שטרעבונג איצט איז צו שאפען מיטלען, כדי די האזיגע יודישע איינ-וואנדערער צו בעזעצען אין לאנד.

די לעצטע געשעהענישען זענען א טרויעריגע עפיזאד, אבער נישט מעהר ווי אן עפיזאד און מיר געהען ווייטער אונזער וועג, מיר טוען ווייטער אונזער ארבייט — האט פערענדיגט פרעזידענט ה' סא-קאלאוו.

מיניסטארען פון האנדעל און ארבייט קומען קיין לאדז

די טעג ווערען ערווארט אין לאדז דער מי-ניסטער פון ארבייט און געזעלשאפטליכער שוץ, ה' פריסטאר און מיניסטער פון האנדעל און אינ-דוסטריע, ה' קוויאטקאווסקי, די מיניסטארען זא-לען דא אפהאלטען א רייה קאנפערענצען מיט פאראינטערעסירטע פערזענליכקייטען וועגען דעם אופן אויפצולעבען די פראדוקציע און אפצושווא-כען די שארפקייט פון דער ארבייטסלאזיגקייט.

אקציע פאר מבטל צו מאכען פראטאקאלען פאר נישט אויסקויפען פאטענטען

(ה) די לאדזער האנדעלס-קאמער האט זיך געווענדעט צום פינאנץ-מיניסטעריום מיט א מע-מאריאל אין וועלכען זי ווייזט אן אויף דער אוי-סערגעוועהנליכער שווערער סיטואציע פון היגען סוחרטום די ה.-ק. בעט דעריבער, אז די אלע פראטאקאלען פאר נישט אויסקויפען פאטענטען וואס זענען געמאכט געווארען ביז'ן 15 ה. ח. זאלען בטל ווערען.

פון האנדעלס-געריכט

(2) דאס האנדעלס-געריכט האט ערקלערט פאר באנקראט די פירמע היערנאנים קרישטאל (קילינסקא 15) געשעפט פון עלעקטראטעכנישע ארטיקלען.

אויף דער זעלבער זיצונג איז ערקלערט גע-ווארען פאר באנקראט די פירמע שלמה מ. ענג-לארד מאנופאקטור-געשעפט אויף פיעטרקאווער 60.

ס'איז אויך ערקלערט געווארען פאר באנק-ראט די פירמע מ. י. יאקובאוויטש, פעטריקאווער 104. יאקובאוויטש איז ארעסטירט געווארען.

(—) אין האנדעלס-געריכט איז איינגעפלאסען א בקשה פון דער צפרעטור און פארבעריי „לעש-נא" וועגען פראלאנגירען איהר די צאהלונגען. דער בילאנס פון דער פירמע פערענדיגט זיך מיט א סומע פון 568,000 זל.

בוי-אקציע פון ארבייטער-הייזער

חלוואה פון 4 און א האלבען מיליאן זל. אויף בוי-צוועקען

ווי מיר דערוויסען זיך וועט לויט א פעראָרד-נונג פון מיניסטער פריסטאר, לאדז בעקומען פון די פערזיכערונג פאנדען 4 און א האלבען מיליאן זל. אויף צו בויען ארבייטער-הייזער. דעם בוי וועט פיהרען די פערזיכערונג געזעלשאפט אונטער דער אויפזיכט פון ארבייטס-מיניסטעריום. עס וועלען געבויט ווערען וואוינונגען פון צוויי טיפען; צו איין צימער מיט די געהעריגע בעקוועמליכ-קייטען און צו צימער מיט קוך. אויף אזא אופן וויל דאס מיניסטעריום לינדערען דעם דירה-הונ-גער און שאפען ביליגע וואוינונגען פאר די אר-בייטער און אנגעשטעלטע.

ביוראס צו פערדינגען דירות

(—) דעם פערגאנגענעם מיטוואך האט זיך געענדיגט דער טערמין צו רעגיסטרירען די פרי-וואטע ביוראס אויף צו פערדינגען וואוינונגען. אין לאדז האבען זיך פערעגיסטרירט א רייה ביו-ראס וואס פיהרען שוין זייער טעטיגקייט די ביו-ראס, וואס האבען זיך נישט פערעגיסטרירט, ווע-לען נישט מארען עקזיסטירען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: ל. פאוולאווסקי (פיעטריקאווער 307) ס. האמבורג (גלובנא 50) ב. גלוכאווסקי (בארוטאוויטש 4) י. סיטקיעוויטש (קאפערניק 29) א כארעמזא (פאמאר-סקא 10) א פאטאש (פרייהייטס-פלאץ 10.)

ווי אזוי א יאנאווער אפעריסט האט בעשווינדעלט לאדזער סוחרים

אויך סוחרים פון אנדערע שטעט זענען בעשווינדעלט געווארען

אין אקטאבער 1928 איז קיין לאדז געקומען פון יאנאוו לובעלסקי א דארטיגער סוחר א גע-וויסער ראפאל ערבעספעלד און איינגעקויפט א גרעסערען סכום מאנופאקטור, וועלכע ער האט געהייסען אפשיקען אויפ'ן אדרעס פון פאלקס-באנק אין יאנאוו לובעלסקי. געדעקט די סחורה האט דער סוחר פערשטעהט זיך מיט וועקסלען

אויפ'ן צווייטען טאג נאכדעם, ווי די וועקס-לען זענען געווען פעליג, איז געקומען ראפאל ערבעספעלד'ס זוהן ברוך, צו די לאדזער סוחרים, זיי מודיע געווען, אז די וועקסלען, וועלכע זענען נעכטען געווען פעליג, זענען שוין אויסגעקויפט געווארען און ער האט ווידער איינגעקויפט א גרויסען טראנספארט מאנופאקטור, וועלכען ער האט געהייסען אפשיקען אויפ'ן אדרעס פון פאלקס-באנק אין יאנאוו.

נאר אינגאנצען זענען די לאדזער סוחרים בעוואוירע געווארען, אז זיי זענען געפאלען קרבנות פון א געשיקטער אפערע. קודם כל האבען אנגע-הויבען צוריקצוקומען אלע פראטעסטירטע וועקס-לען, וועלכע ערבעספעלד האט אויסגעשטעלט ביי דער ערשטער טראנזאקציע אויף די בריף אדרע-סירט אין פאלקס-באנק האט מען איבערהויפט קיין ענטפער נישט בעקומען.

די לאדזער געליטענע האבען זיך פעראיני-טערעסירט מיט דעם יאנאווער סוחר און יאנאווער פאלקס-באנק און ארויסגעשיקט אהין א שליח. דער שליח האט זיך אויפ'ן ארט אין יאנאוו דערוויסט סענסאציאנעלע פרטים: דער מאנופאקטור-סקלאד פון ראפאל ערבערספעלד און די פאלקס-באנק האבען זיך געפונען אין איין צימער פון ערבערספעלדס וואוינונג, וועלכע בעשטעהט אינ-גאנצען פון א שטוב מיט א קיך. אין דער פאלקס-באנק איז ראפאל ערבעספעלד פרעזעס, דירעקטאר, פראקורענט, פערסאנאל א. ד. גל. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די פאלקס באנק איז א פיקציע, כדי צו בעקומען קרעדיט. ערבעספעלד האט די זעלבע קאמבינאציע, וואס אין לאדז דורכגעפיהרט אין א גאנצע רייה שטעט: אין ווארשא, לעמבערג, לובלין א.א.

מען האט דעם גאנצען ענין איבערגעגעבען אין דער פראקוראטור און זיך אויך דערוויסט, אז דער טאטע און דער זוהן ערבעספעלד זענען שוין נישט איינמאל בעשטראפט געווארען פאר פערשי-דענע אפערעס.

פון די קרעדיטארען, פון אלע שטעט האבען זיך געבילדעט א פעראייניגונג פון קרעדיטארען, וועלכע מאכען צפעס אנ'אסטראנאמישע סומע געלט אלץ חוב. אין דער „פעראייניגונג פון די קרעדיטארען" מעלדען זיך אלע מאל מעהר געלי-טענע פון פערשידענע שטעט.

אין ארבייטס-געריכט הארע-וועס מען

(2) ווי מיר דערוויסען זיך וועט אין לאדזער ארבייטס-געריכט בעשטימט ווערען נאך א ריכטער, דאס איז דערפאה, ווייל — המלאכה מרובה — ס'איז דא אנ'איבערפלוס פון ארבייט: אזוי, למשל. זענען אין משך פון פערגאנגענעם יאהר פון 4330 אנקלאגעס ערלעדיגט געווארען 3357. דער רעשט — 973 האט זיך „איבערצוינגן" אויפ'ן נייעם יאהר

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער ליימונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלען פון די בעוואוסטע הויפט-ארטיסטן, גרינדער פון דער 1-טער ווילנער טרופע
בעלע בעלערינא, חיים שניאור

היינט, זונטאג, דעם 19-טען, 9 אין אווענד – ווידערהאלונג פון דער פרעמיערע
דער גרעסטער שלאגער פון די אמעריקאנער טעאטערס
איהר לעצטער טאנץ
אין 3 אקטען מיט פראלאג מיט געזאנג און טענץ פון אורוואנצעוו.
די הויפט-ראלען שפילען בעלערינע און שניאור.

מאנטאג, דעם 20-טען, 9 אווענד גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
די שטארק-אויסגענומענע פיעסע, וועלכעס ווערט געשפילט מיט א גרויסען ערפאלג
איהר פערשפילט לעבען
פאמיליען-בילד אין 4 אקטען פון ז. ליבין.
הויפט-ראלען: „רבקה"—בעלערינא; „איזידאר"—שניאור.

ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנע 43, טעל. 41-32

א שרפה אין דער קראנקען-קאסע

נעכטען אין אָוועגד איז אויסגעבראָכען א שרפה אין לאָקאל פון דער פיזיקאָטעראפּישער אָפּטיילונג ביי דער קראַנקען-קאַסע אויף אַלעיע קאָשטשושקי 19. פונ'ם עלעקטרישען זייגער האָט זיך אָנגעצונדען די וואַנד. דער היזק בעטרעפט אַנ'ערך 1500 זלאָטעס.

*

נעכטען אין אָוועגד איז אויך אויסגעבראָכען א שרפה אין דער פאַבריק פון קינסטליכע פאַס-עגען פון טעאָפיל נאָוואַצקי אויף שענקעוויטשא 37. נאָך א שעה צוויי איז די שרפה געלונגען איינצולעשען.

א נייער מין בעל-תכלית

ער מאכט לייכט די „שווערע קרענק"

(–) נעכטען אין אָוועגד האָבען די דורכגעהער אויף זאַכאָדניע גאַס צוגעזעהן א טראַגי-קאָמישע סצענע, ווי א געוויסער מיטעליעהריגער מאַנספּערזאָן האָט זיך אַנידערגעוואָרפען אויף דער ערד און גענומען צאַפּלען און וואַרפען, ווי ער וואָלט בעקומען אַנ'איבערפאַל פון דער „שווערער קרענק".

מ'האָט אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע פון דער קראַנקען-קאַסע, כדי דעם כלומרשט-קראַנקען אַריבערצופיהרען אין שפּיטאָל; ווען אָבער מ'האָט איהם אָנגעהויבען צו מינטערען, און ער האָט דערזעהן די סאַניטאַרען, איז ער אויפגעשפּרונגען, זיך צומישט מיט'ן אַרומיגען עולם, און איז נעלם-געוואָרען.

דער דאָזיגער „אַמאַטאָר" אויף סימולירען די פּאַליגע איז שוין גוט בעקאַנט די דאָקטוירים פון דער קראַנקען-קאַסע-פּאָגאָטאָוויע.

אויסלענדישע סחורות דארפען פלאמבירט ווערען

(ה) דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום האָט אָנגעפרעגט די מיינונג פון דער היגער האַנדעלס-קאַמער וועגען פּלאָמבירען אויסלענדישע סחורות.

די האַנדעלס-קאַמער האָט זיך פאַרשטענדיגט מיט די סוחרים-פעראיינען און אָרגאַניזאַציעס און זיך אַרויסגעזאָגט פאַרן פּלאָמבירען די אויסלענדישע סחורות. דאָס וועט העלפען לייכט צו דערקענען זיי און וועט פערלייכטערען אַגב דעם קאַמף מיט'ן שמוגעל.

א לאסט-אויטא אויפ'ן טראטואר

אויף קאָנסטאַנטינער גאַס איז נעכטען שיער געשעהן א גרויס אומגליק. א שווערער לאַסט-אויטאָ האָט געפיהרט מעהל פאַר דער ערשטער אָפּטיילונג פון די פייערלעשער אויף קאָנסטאַנטינער גאַס. ווען דער אויטאָ האָט געוואָלט אַריינ-פאָהרען אין הויף, האָט דער שאָפער מחמת בע-קוועמליכקייט א קירעווע געטון איהם אויף צוריק. דאָס האָט ער געמאַכט אַזוי אומגעלומפּערט, אַז דער אויטאָ איז מיט זיין גאַנצער שווערקייט ארויף אויף א טראַמוואַי-סלופּ און אַרויסגעהאַקט פון אָרט. גלייכצייטיג האָבען זיך א שאָט געטון פונקען פונ'ם עלעקטרישען שטראָם. אויפ'ן אָרט איז אָנגעקומען די טראַמוואַי-פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט אָפּגעהיט פון אַנ'עווענטועלער קאַטאַסטראָפע.

פון דער מוטערס בויך

גלייך אין ביאלאגישען פילטער...

די 21-יאָהריגע העלענא זימלאַ, א דינסט-מיידעל אויף קילינסקי 21, ווייזט אויס האָט זיך אַזוי לאַנג „געבאַוויעט" ביז זי האָט נעכטען האַלב אַכט אינדערפריה געבוירען א קינד. אַנשטאָט צו פרעהען זיך מיט'ן נייעם מענש, וואָס איז געקומען אויף דער ליכטיגער וועלט, האָט די יונגע מוטער גלייך נאָכ'ן געבורט, אַרונטערגעגאַנגען אויפ'ן הויף און דערטרונקען ס'נייגעבוירענע קינד אין ביאָלאָגישען פילטער. אַליין האָט זי אָבער בעקומען א בלוט-שטורץ און געפאַלען א פערחלשטע אויפ'ן אָרט.

אין אַזא מעמד האָט זי געטראָפען דער סטרוזש, וועלכער האָט צו איהר אַרויסגערופען פּאָגאָטאָוויע.

ארבייטסלאזיגקייט

(–) אויפ'ן שטח פון לאָדזער מלוכה-אַמט פאַר אַרבייטס-פערמיטלונג זענען אויפ'ן 18 יאַנואַר געווען רעגיסטרירט 49,107 אַרבייטסלאָזע, פון דעם בלויז אין לאָדז 34,513. שטיצע האָבען בעקומען 22,044 פערזאָן פון דעם אין לאָדז – 16817.

אין דער פערגאַנגענער וואָך האָבען פערלוירען זייער אַרבייט 2257 אַרבייטער, אַרבייט האָבען בעקומען 43 אַראָפּגעשריבען פון דער צווייטער 937 אַרב.

דרינגענדע הילף פאר לאדז

עס ווערט אריינגעטראגען א פארשלאג אין סיים

פרייטאָג איז אונטערן פאָרזיץ פון פרעמיער-מיניסטער באַרטעל, פאָרגעקומען א קאָנפערענץ וועגען דער ווירטשאַפטליכער לאַגע אין לאַנד אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך בעטייליגט די מיניסטאָרען פון אינערן, פינאַנץ, האַנדעל, באַהן, לאַנדווירטשאַפט, אַרבייט און געזעלשאַפטליכער-שוץ.

אויף דער קאָנפערענץ זענען אַ-ומגערעדט געוואָרען א רייהע ענינים פון דער לאַנדווירטשאַפט, בפרט וועגען תבואה און ס'איז אויך בעטראַכט געוואָרען די סיטואַציע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צוליב דער שווערער סיטואַציע אין לאָדז אַרויסצוטרעטען אין סיים מיט א פאָרשלאַג וועגען א ספּעציעלען קרעדיט אויף דרינגענדער שטיצע פאַר לאָדז און פערקלענערען דעם באַהן-טאַריף אויף „מיאַל"-קויהלען קיין לאָדז.

בעשטראפט דעם רעדאקטאר פון „לאדזיאנין"

אין „לאָדזיאַנין" פונ'ם 21 סעפּטעמבער 1929 האָט זיך בעוויזען אַנ'אַרטיקעל אונטער'ן קעפּאַל „דער טרויריגער אמת" אין וועלכען דער רעדאַקטאָר פון לאָדזיאַנין" אַלעקסאַנדער נאָוואַקאָווסקי בעשולדיגט די פערוואַלטונג פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור", אַז זי בערעכענט פאַלש ביים אויס-צאָהלען די אַרבייטער און בע'גנב'עט זיי.

די פערוואַלטונג פון ווידזעווער מאַנופאַקטור האָט אָנגעקלאָגט דעם רעדאַקטאָר נאָוואַקאָווסקי פאַר רכילות.

רעדאַקטאָר נאָוואַקאָווסקי האָט אַרויסגערופען א רייהע עדות, כדי צו דערווייזען דעם אמת פון זיינע בעהויפּטונגען.

אַלס עדות איז אַרויסגעטרעטען אויך דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר וויזשיקאָווסקי, וועלכער האָט בעוויזען, אַז די בעציהונגען אין דער ווידזעווער מאַנופאַקטור אין היגזיכט פון לוין און אַרבייטס-בעדינגונגען זענען נישט אַנדערע ווי אין אַנדערע אינדוסטריע-פירמעס און קיין שום מיס-ברויכען האָט ער נישט פעסטגעשטעלט.

נאָכדעם האָבען עדות געזאָגט איינינגע רעדוצי טע אַרבייטער פון ווידזעווער מאַנופאַקטור, וועלכע האָבען קיין נייעס אין פּראָצעס נישט אַריינגעבראַכט.

נאָך א בעראַטונג האָט דאָס געריכט אַנער-קענט דעם בעשולדיגטען אַלעקסאַנדער נאָוואַקאָווסקי פאַר שולדיג און טרייבען רכילות געגען דער ווידזעווער מאַנופאַקטור און פאַר דעם חטא איהם פער'משפּט אויף 2 וואָכען אונבעדינגטען אַרעסט און בעצאָהלען די געריכטס-קאָסטען, אויך פער-עפענטליכען דעם פּסק-דין אויפ'ן חשבון פון דעם פעראורטיילטען.

ארעסטירט א לאנג-געזוכטען באנדיט

די אויספאָרשונגס-מאַכט האָט לעצטענס איינגעפיהרט שטענדיגע דיזשורען פון געהיים-אַגענטען אויף די וואָקזאַלען. די דאָזיגע נאָוואַציע האָט שוין איינינגע מאָל געבראַכט די געהעריגע רעזולטאַטען: די געהיים-אַגענטען – בעוואָפענט מיט די פלוג-בריף נאָך פערשידענע פערברעכערס כאַפּען זיי טאַקע אויפ'ן וואָקזאַל.

עהערנעכטען האָט זיך דעם דיזשורירענדען געהיים-אַגענט אויפ'ן קאַלישער וואָקזאַל איינגעגעבען צו פערהאַלטען א געוויסען עדוואַרד גוסטאַוו קריגער, א באַנדיט אַנ'אַפּעריסט, וועלכען די פּאָליציי פון א גאַנצע רייהע שטעט זוכט דורך פלוג-בריף שוין פון יאָהר 1923, ווען קריגער האָט אויסגעפיהרט א באַנדיטען-אָנפאַל אין לאָמזשע אויף א געוויסען אַדאַם ביעלאָשעווסקי און איהם שווער-פערוואונדעט.

ביים אַרעסט האָט קריגער זיך צוערשט אויס-לעגיטימירט מיט א מיליטער-ביכעלע פון ד"ר סטאַניסלאַוו באַטקאָווסקי פון לעמבערג.

אין פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט האָט קריגער זיך מודה געווען, אַז דאָס דאָקטאָרישע מיליטער-ביכעלע האָט ער ביים דאָקטאָר אין לעמבערג אַרויסגע-גנב'עט.

אריה גאסען ווערען אספאלטירט ווערען מיט גראניט-שטיינדלער

לויט א בעשלוס פון דער דעלעגאַציע פון דער בוי-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט דאַרפען פע-רעכט ווערען מיט גראַניט שטיינדלעך און אַספאַלט פאָלגענדע גאַסען: זאַכאָדניא, (פון זאַוואַדזקא ביז זיעלאָנא) אַל. קאָשטשיושקי (פון זשעלאָגא ביז זאַמענהאָף) זאַוואַדזקא (פון זאַכאָדניא ביז וואָלטשאַנסקא) וואָלטשאַנסקא (פון זאַוואַדזקא ביז זאַמענהאָף), שיענקיעוויטש (פון פּשעיאַזד ביז נאַרוטאָוויטש), פּילסודסקי (פון נאַרוטאָוויטש ביז פּאָלודניאָווא), טראַוגוטאַ (פון פּיעטרקאָווער ביז שיענקעוויטש גאַס) קאָלעיאָווא (פון שיענקעוויטש ביז קילינסקי גאַס.

די גאַסען וועלען דערפיהרט ווערען אין דער געהעריגער אָרדנונג, כדי צו בעפרייען די אַספאַל-טירטע טייל פון פּיעטרקאָווער פון א טייל פון ראָד-בעוועגונג.

דער מאַגיסטראַט לעגט אויך פאָר די הויז-בעזיצער איינצושליסען זייערע הייזער אין דער קאַנאַליזאַציע-נעץ, איידער עס הויבען זיך אָן די אַרבייטען ביים ברוקירען די גאַסען.

שאצערס זעבען דא,

אבער ווי-אזוי קען מען אפשאצען אונזער דלות?!

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אויסוועהלען נייע מיטגלידער אין די שאַצונגס-קאָמיסיעס צו אָפּ-שאַצען דעם הכנסה-שטייער – האָט די האַנדעלס-קאַמער, די האַנדווערקער-קאַמער און געזעלשאַפ-טען איבערגעגעבען דעם פּרעזעס פון דער לאָדזער פינאַנץ-קאַמער, ה' טאָוואַרניצקי, א רשימה פון קאַנדידאַטען אויף דעם דאָזיגען אַמט.

ווי מיר דערוויסען זיך האָט דער ה' טאָ-וואַרניצקי נעכטען ענדגילטיג בעשטעטיגט די צאָהל קאַנדידאַטען פאַר די שאַצונגס-קאָמיסיעס, ווי אויך זייערע פערטרעטער.

אויף דער אַלגעמיינער ליסטע פיגורירען 288 נעמען – די נעמען פון 144 מיטגלידער און 144 פערטרעטער.

אויף יעדען פון די 12 אַמטען פאַלט אויס צו 12 מיטגלידער און 12 פערטרעטער.

בזה האופן איז דער ענין שאַצונגס-קאָמיסיעס, וועלכער פערציהט זיך שוין א לענגערע צייט, ענטגילטיג ערלעדיגט געוואָרען, און די צווייטע שטראָף-אָפּטיילונג איז צוגעטראָטען צום אונטער-שרייבען די נאָמינאַציעס פון די נייע מיטגלידער.

די טעג וועלען די נייע שאַצונגס-קאָמיסיעס שוין צוטרעטען צו דער אַרבייט פון בערעכענען דעם נייעם הכנסה-שטייער.

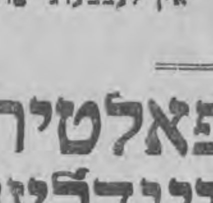

לאָדזער קאַמעראַל-טעאַטער „אַרט" פּריהער ענגל. זאַל אַל. 1. מאַי 2
קינסטל.לייט. מ. בראַדערזאָן, דיר. י. סטרוגאַטש, קאָמפּ. ד. בייגעלמאַן
קאָנפעראַנסיער: נתן רייכענבערג.

היינט זונטאָג – 2 פאָרשטעלונגען: 7.45 און 10 אָוועגד
ס'ווערט געשפּילט „חי-געלעבט"
בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון טעאַטער יעדען טאָג פון 11—1 מיטאָג און פון 5 נאָכמ.

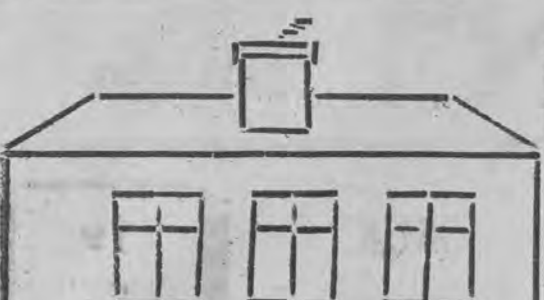

הייזלעך צו פערקויפען
צו בערימטען אויף צוגענגליכע בעדינגונגען אויף לאַנגטערמינינגע ראַטעס.
הייזלעך אין גאַרטען
מיט קאַנאַליזאַציע, וואַסערלייטונג און ליכט אינפאָרמאַציעס אויפ'ן אָרט חילענסקאַ גאַס 26/30 טעגליך פון 10—4 נאָכמ. טעל. 131-42.
צופאָרט מיט די טראַמוואַי'ען 5, 8 און 16.

ד"ר זשיטלאווסקי צוגאסט אין לאדז

די טעג קומט קיין לאָדז דער בעריהמטער יודישער שריפטשטעלער און דענקער חיים זשיט-לאָווסקי.

דער בעזוך פון דעם חשוב'ן גאַסט ביי אונז אין שטאָט, וועט זיכער אַרויסרופען א גרויס פער-אינטערעסירונג ביי אַלע קרייזען פון דער יודי-שער בעפעלקערונג.

ד"ר זשיטלאָווסקי וועט אויך האַלטען א רע-פעראַט ביי אונז אין שטאָט.

שטרייק ביי די לוין-וועבער

צוליב דעם, וואָס די פאַבריקאַנטען פון ווי-גאַניע, נאַבעלין און ספּאָרט-סחורות צאָהלען נישט אויס דעם פולען לוין, איז אויף א קאָנפערענץ פון פאָרשטעהער פון לוין-וועבער אַגראַדאָווא 9 מיט פאָרשטעהער פון טעקסטיל - אַרבייטער-פעראיין, בעשלאָסען געוואָרען צו דערקלעהרען א שטרייק.

עס שטרייקען ביז 300 לוין-וועבער און אַרבייטער.

זיך געהאנגען א שכור

אויף פרייה"ט פּלאַץ האָט א פּאָליציאַנט פער-האַלטען א שכורן א געוויסען יוזעף קאַלעצקי, 29 יאָהר אַלט וורובלאַ 15 און איהם אָפּגעפיהרט אין קאָמיסאַריאַט ער זאָל זיך דאָרט אויסניכטע-רען. ווען דער פּאָליציאַנט איז אין א שעה אַרום אַריינגעקומען אין דער קאַמער וואו קאַלעצקי האָט זיך געפונען, האָט ער איהם געטראָפען הענגען דער פּאָליציאַנט האָט באַלד אָפּגעשניטען דעם שטריק אויף וועלכען קאַלעצקי האָט זיך אויפגע-האָנגען. און אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע. וועל-כע האָט איהם ערטיילט הילף.

ליקווידירט א שטרייק אין טאמאשאוו

(2) ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, איז אין דער פירמע „עטאַבליסמאַן פּיעש" אין טאָמאַשאָוו אויסגעבראָכען א שטרייק, מחמת די אַדמיניסטראַציע פון דער פאַבריק האָט אויסגעהאַנגען שטראָף-טאַבעלען.

דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר האָט אויפ'ן אָרט דערקלעהרט, אַז דאָס אַרויסהענגען אַרבייטס-רעגולאַמינען און שטראָף-טאַבעלען איז פאָרויסגעזעהן דורכ'ן געזעץ, און די אַרבייטער האָבען נאָך א ישוב-הדעת זיך צוריקגעקעהרט צו דער אַרבייט.

פון יודישען טעאטער אין פילהארמאניע

היינט אין אָוועגד ווערט אין פילהאַרמאָניע געשפּילט „איהר לעצטער טאַנץ" מיט בעלע בעלערינאַ און חיים שניאור אין די הויפּטראָלען.

די פּרעמיערע, וועלכע איז אויפגעפיהרט געוואָרען פרייטאָג האָט געהאַט א גרויסען ערפאָלג און האָט שטאַרק אויסגענומע ביים עולם.

די זאָרג צו פערזיכערן
די עקזיסטענץ פון אונזערע פרייוויליגע
פייערלעשער
איז די הויפּט-פליכט פון דער
גאַנצער לאָדזער געזעלשאַפט.

מאַשין-לעכע
29

צו דער יודישער בעפעלקערונג

(אויפרוף)

די פערוואַלטונג פון דער באַלוטער תלמוד תורה אַלעקסאַנדראָווסקאַ 13 ווענדעט זיך צו אייך לאָדזשער יודען מיט פאָלגענדען אַפּעל:

דער פינאַנציעלער מצב פון דער אויבענגענאַנטער תלמוד תורה, וואָס עקזיסטירט שוין העכער 25 יאָהר, און אין וועלכען עס געפינען זיך אַנאַרט די קינדער פון די אָרימסטע שיכטען פון דער באַלוי־בעפעלקערונג, וואָס געניסען פון לימודי קודש און חול, איז איצט געוואָרען אַ שווערער, זינט די תלמוד תורה עקזיסטירט האָט זי נאָך אַזאַ קריזיס נישט מיטגעמאַכט.

די מלמדים, בעקומען נישט אויסגעצאָהלט זייער קליינעם שכירות, אויך די לעהרער בעקומען נישט זייער געהאַלט.

אמת, אויף דער יודישער גאַס הערשט אַ קריזיס, האָך מוז מען זיך אָבגעגעבען אַ דין וחשבון, אַז די קליינע קינדער קען מען נישט לאָזען אויף הפקר, און דיקא אין אַזאַ רוחק מוז מען שטעהן אויף דער וואַך, אַז די תינוקת של בית רבן זאָלען נישט פערסמט ווערען פון דער אָומרייניגער אַטמאָס־פערע וואָס וויל אַריינרייסען אונטער איהר השפעה. לאָדזשער יודען!

די אָרעמע קינדער שטרעקען אויס צו אייך די הענד און בעטען, שטיצט אונזער גייסטיג היים מיט אייערע קליינע נדבות! האַלט אונטער דעם בנין און לאָזט איהם נישט פאַלען! העלפט צו דער הייליגער זאַך פון דערהאַלטען די תלמוד תורה אין וועלכע עס ווערען דערצויגען בדרך התורה איבער 300 אָרעמע קינדער, יתומים ר״ל, פערשרייבט זיך אַלס מיטגלידער אין דער תלמוד תורה, דאַן וועט איהר מיט אייערע קליינע נדבות העלפען צו דער־האַלטען דעם בנין.

די פערוואַלטונג פון דער באַלוטער תלמוד תורה, אַלעקסאַנדראָווסקאַ 13.

„מעפיסטא״ אויפגעפיהרט דורך דער „יודישער ביהנע״ אין לאָדז

די געזעלשאַפט „יודישע ביהנע״, וועלכע האָט צום ערשטען מאָל דעם פרייטאָג דעבאַטירט אין אונזער שטאָט מיט אורי צבי גרינבערג „מעפיסטא״ האָט מיט איהר ערשטען אויפטריט בעוויזען, אַז די אַמאַטאָרען גרופּע שטעהט אַ יף אַ באַמת קינסטלערישער הויך.

פאַר דעם אויפטריט האָט ה׳ ד״ר רינגעלבלום אויס וואַרשא געהאַלטען אַ רעפעראַט, אין וועלכען ער האָט גענוי אָנגעגעבען די צילען און אויפגאַבען פון דער געזעלשאַפט „יודישע ביהנע״.

סיי די אויפפיהרונג און די דעקאָראַטיווע זייט איז געווען גוט צוגעגרייט, דערפאַר סאַקע האָט דאָס צאָהלרייך פערזאַמעלטע פובליקום בע־דאַנקט די אויספיהרער מיט רוישיגע אַפּלאָדיס־מענטען.

היינט ווערט „מעפיסטא״ צום דריטען מאָהל אויפגעפיהרט און עס איז צו ערוואַרטען, אַז אויך די היינטיגע פאָרשטעלונג וועט צאָהלרייך בעזוכט ווערען.

לאָדזער האַנדעלס־קאַמער וועגען ענדערונגען אין אומזאַץ־שטייער

(ח.) ווי מיר האָבען בשעתו מיטגעטיילט האָט דער פערבאַנד פון די האַנדעלס־קאַמערן בעשלאָסען פאָרצולעגען אַ רייה אויסבעסערונגען צום פּראָ־יעקט פון דער נאָוועלע, וועגען אומזאַץ־שטייער. איצט האָט די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער איבערגע־שיקט צום פערבאַנד פון די האַנדעלס־קאַמערן איינינע בעמערקונגען, וואָס דאַרפען נאָך צוגעגעבען ווערען צו. אַנד. ווערט פאָרגעשלאָגען איינצופיהרען אַ רייה ענדערונגען אינ׳ם איינקאַסירען די חודש׳ריגע קאָנטעס פונ׳ם אומזאַץ־שטייער די קאָנטעס זאָלען געצאָהלט ווערען אין פערלויף פון 90 טעג, בפרט, ווען די אומזאַצען ווערען געמאַכט אויף קרעדיט, אין פאַלען פון אַ רעקורס מוז דער פאָרזיצער פון דער שאַצונגס־קאָמיסיע אין פערלויף פון 30 טאָג פעסטשטעלען ווי הויך דאַרף איינגעמאַנט ווערען פּראָוויזאָריש דער שטייער און אויב אין פער־לויף פון 30 טעג, וועט דער רעקורס נישט בעטראַכט ווערען, דאַרף דער צאָהלער צאָהלען לויט זיינע אָנגאַבען.

אַרבייטער געשטורעמט קרושעס פאַבריק אין זגערזש

פון זגערזש מעלדעט מען:

פאַר דער פאַבריק פון לאָרענץ און קרושע (דאָמבראָווסקאַ־גאַס 11–13) האָבען זיך פרייטאָג פערזאַמעלט אַ גרויסער עולם אַרבייטער, וועלכע האָבען געפאָדערט מען זאָל זיי אויסצאָהלען אַר־בייטסלוין. אַזוי ווי פון קאָנטאָר האָבען זיי נישט בעקומען קיין גינסטיגען ענטפער האָבען זיי בע־לאַגערט דעם קאָנטאָר, נאָך אַ האַלבער שעה בע־לאַגערונג האָבען די אַרבייטער אָנגענומען אַ דראָ־הענדע שטעלונג און עס האָבען זיך דערהערט דראָהענדע שטימען. די בעאַמטע אין קאָנטאָר האָבען צוליב דעם טעלעפאָניש אַרויסגערופען פּאָליציי.

אַ שטאַרקע אָפּטיילונג פון רייטער־פּאָליציי איז געקומען אין פאַבריק און צוטריבען די דעמאָנסטראַנטען.

די אָנפיהרער פון די דעמאָנסטראַציע האָט מען אַרעסטירט.

צו דער היינטיגער פייערליכער טורן־אַקאַדעמיע לכבוד נחום סאָקאָלאָוו אין שטאָט טעאַטער

די היינטיגע טורן־אַקאַדעמיע לכבוד דעם פּרעזידענט ה׳ נחום סאָקאָלאָוו, וועלכע קומט פאַר האַלב 12 פאַרמיטאָג אין שטאָטיש־טעאַטער האָט אַרויסגערופען אַן אויסערגעוועהנליכען אינטערעס. דער יאָהרער „בר־כוכבא״ האָט מאָבּיליזירט אַלע זיינע כחות, בעמיהענדיג זיך צו דעמאָנסטרירען פאַר׳ן חשובען גאַסט די נייעסטע קאָמפּליצירטע איבונגען, וואָס לאָדז האָט נאָך אַזעלכע נישט געזעהען, נאָך אַ לענגערע הפסקה וועלען מיר האָבען די מעגליכקייט צו בעוואונדערען די פּראַכטפולע לייסטונגען און פרייע און מכשרים־איבונגען פון אונזערע בראַווע פאַרטיזאַנער, וועלכע האָבען זיך קונה־שם געווען אַלס ערשטע אין איינע טורן־מאַנשאַפט. ספּעציעל וועלען זיך אויך די פּוילישע מייסטער פון שווער־אַטלעטיק, ווי: ווייננאַרטען, מינץ און שטערן.

ה׳ נחום סאָקאָלאָוו, וועלכער האָט אויף די ציוניסטישע קאָנגרעסען מיט אַ געוואַלדיגען אינטער־רעס שטענדיג פערפאָלגט די טורן־פעסטען פון וועלט־פערבאַנד „מכבי״ וועט אויף דער היינטיגער אַקאַדעמיע זיך ספּעציעל אָבשטעלען וועגען דער וויכטיגקייט פון דער יודישער נאַציאָנאַלער טורן־בעוועגונג אין דער אויפלעבונגס־געשיכטע.

„חי—געלעבט״ אין „אַרט״

דער 2-טער פּראָגראַם אין „אַרט״ האָט נישט אָפּגענאַרט די דערוואַרטונגען.

אין פּראָגראַם געהן נומערן פון משה בראָ־דערזאָהן, שרה רייזען, פסח קאַפּלאַן, רעד. ח. י. בזשוסטאָווסקי, אַבערזשאַנעק, געבירטיק א. א. יעדער נומער רופט אַרויס שטורמישע אַפּלאָדי־סמענטען. חי-געלעבט געהט היינט זונטאָג 2 מאָל 7.45 און 10 אָוונד.

מעלדונג

קאָמוניקאַט:

דער בילעטען־פערקויף אויף דער מאַסקאַראַדע לטובת די פרייוויליגע פייערלעשער, וואָס וועט פאָרקומען דעם 8 טען פעברואַר ד. י. אין פיל־האַרמאָניע־זאַל, קומט פאָר אין אַלע אונזערע אָפּ־טיילונגען, אויך ביי דער פירמע „Styrcza״ פּיעטריקאָווער 91.

פּאַרטיי־מענש און פּאַרטיי־מיטגליד

(ענדע פון דער 4-טער זייט).

אָנגעוועהנער סאָוויעטישער, שיער נישט קאָמוניס־טישער שרייבער, ווי דער אַלטער וועראַסאַיעוו: „שטעט איבער דעם גאַנצען פראָנט פון דער היינטי־גער רוסישער ליטעראַטור, טראָגט זיך אַ קרעכץ: מיר קאָנען נישט זיין, וואָס מיר זענען. מען האַלט אין איין פערנהאַלטן אונזער קינסטלערישע געוויס־סען א.א.ה. א.א.ו.״ דאָס האָט געשריבען דער סאַיעוו מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק. לעצטענס איז פיל ערגער געוואָרען. עס איז שוין איצט טראָג אַפילו פּילניאַק. און ווי לאַנג איז עס אַז די סאָוועטישע ליטעראַטור האָט זיך מיט איהם אזוי שטאַרק איבערגענומען!

און אונזערע יודישע „מיטלייפער״? זענען זיי אין אַ בעסערער לאַגע? ניין, און נאָך אַנ׳ערגערער. כל זמן זיי זענען מיטגעלאָפען און האָבען זיך נישט אָפגעשטעלט אַפילו דאָן, ווען דער יעג איז געווען גאַנץ זומפּיג, — האָט די פּאַרטיי זיי טאָלערירט. כל זמן זיי האָבען איהר געלאָזט איינוצען פאַר איהרע צילען זייער נאָמען, זייער פּרעסטיזש, אפשט אייך זייער שרייבען, האָט זי איהר צוים נישט פער־צויגען אזוי שטייף, אבער ווי נאָר זיי האָבען גע־נומען ווירערשפעניגען און ווייזען סמנים פון אַנ׳אייגענער מיינונג, האָט די פּאַרטיי געוויזען, וואָס פאַר אַ ווערט זיי האָבען ביי איהר...

און איז דען באמת טאַקע נאָר די קאָמוניסטי־שע דיקטאַטור אַזוי? זי איז אפשר „אויסגעוואַלטע־נער״, ווי אַלע אַנדערע פּאַרטייען. אבער אויך אונ־טער דער פאַשיסטישער ממשלה האָט דער שרייבער נישט קיין מעגליכקייט צו זיין זעלבסטשטענדיג און איפריכטיג. און אין אונזער יודישער וועלט, — קאָנען יודישיסטישע שרייבער טון וואָס זיי ווילען, אין פּאַלעסטינא? איך האָב שטאַרק מורא, אַז אונ־טער דעם שוץ פון הונדערט־פּראָצענטיגע פּאַרטיי־יודישיסטען וואָלט קיין בעסערע מערכה נישט געהאַט די העבראַאיסטישע ליטעראַטור...

ניין, די זעלבסטשטענדיגקייט פון דעם שריפט־שטעלער און די שליטה פון דעם פּאַרטיי־מענשען לאָזען זיך נישט צונויפּפּאָרען.

די מעכאַנישע שלאָסעריי און שווייסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאַשין־רעפּאַ־ראַטורען, שווייסונגען, צופּאַסונג פון מאַשינען־טיילען מיט גאַראַנטיע און :–: נעגען ביליגען פּרייז :–:

J. REDER, Łódź

11 קאָנסטאַנטינער 11 (ריג זאַכאָדניאַ)

פּריוואַט־וואוינונג: גדאַנסקאַ 20.

GIMNAZJUM MĘSKIE

Tow. Szerz. Ośw. i Wiedzy Techn. wśród Żydów w Łodzi

POMORSKA 46

z prawami szkół państwowych

מאַכט בעקאַנט, אַז די דירעקציע נעמט אָן טעגליך אין די אַמט־שעהן.

אָנמעלדונגען צו די איינטריטס־עקזאַמענס אין אַלע קלאַסען.

SZYMON HERMAN, dyrektor.

ביליג קונסט־פאָטאָגראַפיעס!

נור אַ קורצע צייט!!!

צוליב׳ן איצטיגען קריזיס, גיב איך די מעגליכקייט דער געעהרטער קונדשאַפט, צוליב די פערקלענערטע פּרייזען פון די אויפנאַהמען, ווי:

6 פּאָסטקאַרטען נור 6 זל.

ברוין, דאָפּעלט רעטושירט (1 פּעריזאָן)

6 " זיילדענע (1 פּערזאָן) נור 7 זל.

12 שטיק (Express pictures) נור 2 זל.

אויסערדעם ווערען אויסגעפיהרט אויפנאַהמען לויט די נייעסטע פאָטאָ־טעכניק מיט ספּעציעלע ליכט־עפעקטען. פאַר גרופּען־אויפנאַהמען, ווי אויך פאַר פעראיינען — בעדייטענדע הנחות.

מיר עמפּפעהלען זיך דער געעהרטער קונדשאַפט

קונסט־פאָטאָגראַפישע אַנשטאַלט

„PARISIEN״

30 פּראַנציסקאַנער 30

שייטלען

צו מעסיגע פּרייזען צו בעקומען ביי

פּאָרזשוצקאַ, קאַמיענאַ 5

Dr. Józef Kon

ספּעצ. פּויקינדער־קראַנקה.

נעהמט אָן פון 3–5 נ״מ

5 פּיעטריקאָווער 5

טעל. 108-12.

עלעקטראָטעכנישע מאַטעריאַלען

ווי אויך פערשידענע

זשאַרובקעס

איז אַמביליגסטען צו בעקומען ביי

ל. שימקעוויטש, לאָדז

פּיעטריקאָווער 31 אין הויף, טעל. 188-67

יוד. רעליג. אַרבייטער

א. ג. „פּועלי אגודת ישראל״ לאָדז

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער גרינדונג פון אַ געזעלשאַפט אָוונט קורסען ביי „פּועלי אגודת ישראל״ אין לאָדז, קומט פאָר היינט זונטאָג, פּ׳ שמות, דעם 19/1 ד. י. פּינקטל. 8 אָוו. אין „נייעם קאָנצערט־זאַל״ פּיראָמאָוויטשאַ 3 (פריהער אַלגינסקאַ 14) אַ מאַסען־פערזאַמלונג א.ד.ט. „די גייסטיגע פערקריפּלונג פון דער היינטיגער אַרבייטער־יוגענד״ מיט דער בעטייל. פון ג. קוטנער רב הרב יצחק יהודה טרונק שליט״א, זלמן יאַנקעלעוויטש קאַליש, ד. ה. זילבערשטיין און רעד. לאַנדענבערג.

בילעטען צו בעקומען פון 5 אָוו. ביי דער קאַסע פון זאַל

צוויי צימערן מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג —

(מעגליך גלייך פון די טרעפּען) אַלס סוב־לאָקאַטאָר ווערט זאָפאָרט געזוכט. אָפערטען אונטער „H״.

DR.

JAN DOBROWOLSKI

choroby skórne

i weneryczne

przeprowadził się

na ul. Karola 26,

11tel. 8-04.

Przyjm. od 8–9, 11–12

i od 6–8 w.

פערלוירען געוואָרען

אַ פּראָטעסטירטער וועקסעל אויף 50 זלאָטעס, אויסגעשטעלט פון ביאַליסטאָק, זשו־ראַ ש. סאָשענמישקעווסקי, לאָדז, זאַוואַדזקאַ 29. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו י. פּאַ. זשענטשעקעק, זאַוואַדזקאַ 29

אַנ׳אמתע פרייד פאַר נערווען־קראַנקע

אז מען נישט לאַנג אַרויסגעגעבען ביבעלע, וו בעהאַנדעלט די סיבות, ענטשטעהונג און די היילונג פון די נערווען־ליידען, וואָס שטיצט זיך אויף לאַנגיעהריגע ערפאַהרונגען. גענצליך אומזיסט שיק איך אַרויס די געזונד־היטס־וועגווייזער יעדען אייגציגען, ווער וועט מיר אָנשרייבען לויט דער אונטען אָנגעגעבענער אַדרעס. טויזענדער דאַנק־בריף בעווייזען די ווירקונג פון דעם איינציגען אויסגעצייכנעטען אופן פאַר׳ן וואַריל פון דער מענשהייט, געשטיצט אויף אַנ׳אונגעמיינליכער און וויסענשאַפטליכער אַרבייט. ווער ס׳געהער צום

גרויסען המון נערווען־קראַנקע

ווער ס׳לײַדט אויף צעדערטקייט, מורא, געדאַנק־אָפּשוואַכונג, נערווען־קאָפּ־וועהטאָג, שלאָפלאָזיגקייט, מאָגען־אויסברוגונגען, געזיכט־לאָזיגקייט, וועה־טאָגען אין די גלידער, אַלגעמיינע אָדער טיילווייזע אָפּשוואַכונג פון קערפּער אָדער אַנדערע וועהטאָגען, דער דאַרף

הייסען זיך צושיקען מיין מוט־געבענד ביכעל

ווער ס׳ליידעט דורך אויפמערקזאַם, דער בעקומט אַ בעריהיגענדע פערזיכערונג, אַז עס עקזיסטירט דער איינציגער גלייבלער וועג צום געזונד און לעבענס־פרייד, שלעפּט נישט אָב, נאָר שרייבט נאָך היינט צו

Ernst Pasternack, Berlin S.O. Michaelkirplatz № 13. Oddział 343

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט האָב איך דעם כבוד מיט־צוטיילען דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז פון 1-טען יאַנואַר ד. י. בין אַ ך אַרויסגעטרעטען פון פריזיער אַנשטאַלט פּאָלודניאָווע 15 און האָב ערעפענט

אַ העררען־ און דאַמען פריזיער־אַנשטאַלט

אויף דער נאַרוטאָוויטש 38 (האָטעל „Polonja״)

עמפּפעהלענדיג זיך דער געעהרטער קונדשאַפט, צייכען איך מיך

מיט אַכטונג „STANISŁAW״

1678

ווי־כטיג
פאַר סאָדע־וואַסער־
פאַבריקאַנטען!

אַ נײַע פּאַטענטירטע קאָנסטרוקציע
באַלאָנען־קראַנען
וועלכע זענען זעהר פּראַקטיש,
בעקוועהם און היגיעניש צום
געברויך. זעהר קינסטלערישע
און מאָדערנע אויספֿערטיגונג.
צו בעקומען בײַ
פּוטערמאַן, וואָלטשאַנסקאַ 15

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

הײַנט און פֿאָלגענדע טעג! גרויסע פּרעמיערע!
„פֿון טאָג צו טאָג"
גרויסע דראַמע אויפֿ'ן גרונד פֿון דער פּויליש־רוסישער מלחמה
אין די הויפּטראָלען:
Irena Gawęcka, Marja Gorczyńska, Lucjan Żurawski i in.
צו דעם דאָזיגען בילד איז אַנגאַזשירט געוואָרען אַ ספּעציעלער
קינסטלער־כאָר, וועלכער וועט זינגען
רוסישע פּוילישע לידער.
פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

44 וויכטיג פֿאַר מחותּנים! 44
קויפֿט נישט קיין
מעבעל
בעפֿאַר איהר איבערצייגט אייך
נישט אין מײַן מעבעל־געשעפֿט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44
טעל. 56־162.
נאָר בײַ מיר קענט איהר קריגען פֿערש. מעבעל
שעהן, גוט און ביליג.
44 בעמ.: כ'קויף אויך גענוצטע מעבעל,
דיוואַנעס, פּעלצען א. אַ. וו.
קומט און איבערצייגט אייך! 44

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 33־16.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערען קר 10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאַנער הויט און געשלעכט קר. 10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין־ אוינען־קראַנקהייטען 1—2 פֿאַלאַק 7—8
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען 12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג קינדער־קראַנקהייטען 10-12 4-5
ד"ר פּאַפּיערני פֿרויען און געבורטס־הילף $11^1/_2$-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע־קראַנק. $4^1/_2$-$5^1/_2$ זונ.1—2
ד"ר ווײַנבערג אינג. האַרץ לונגען 12—1, $6^1/_2$—$7^1/_2$
ד"ר סמוּפֿעל רענטגען 12—2, 4—6
א. נראָדזענטשיק צאָהן־ערצט 3—7
נ. ראָזעס צאָהן־ערצט 8—2

צאָהן־מונד הײלונג, בעלײַכטונגען, קראָנען, מאָסטען אא.וו.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפֿענט געוואָרען
אַ רענטגען־אינסטיטוט
הײלונג פֿון הויט קראַנקהייטען פֿון קאָפּ (פּאַרך) מיט
רענטגענשטראַלען, פֿאַר בעשטראַלונג און דורכלײַכטונגען, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע
מעגליכע אַנאַליזען. אַ קוים פֿאַר שטאַמלער.
אימפּפֿונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פֿון 4—5 נאָכם
די לעטשניצע איז אויך אָפֿען זונטאָג
ווײַזיט אין דער שטאָט.
ערצט.־קאָסמעטיש. קאַבינעט
פּראָל. מאַרקוס נעהמט אָן פֿון 5—7 אָוונט

אַ נײַער שווייצאַרישער
לוקסוסאַוועע
פּאַטעפֿאָן
אין גוטען צושטאַנד
ביליג צו פֿערקויפֿען.
וואָסקאַרניאַ 16, וו. 9

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג־אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אָן פֿון 6—8 אָוונט

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און װענערישע קראַנקהייטען און ליכטהיילאונגען.
נעמט אָן פֿון 4—7 אין אָוונט

אַ פֿריוויליין
אַלס בופֿעטאַווע
קען זיך מעלדען בײַ
גאַמאַליצקי
פּושעיאַזד 1. 3979

אַן אָרנטליך יונגעל
זוכט אַ שטעל אין וואָס
פֿאַרע געשעפֿט ס'זאָל
נישט זײַן. אָפֿערטען אין
אַדמ. אונטער „אָרנטליך"

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פֿון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
פּיאָטרקאָווסקאַ 1
[illegible]
הויט־ און נאָז־האַלז־קראַנקהייטען.
קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער
היל־קאַבינעט קאָסמעטיק.
[illegible]
האָנאָראַר 3 זל.

נײַעס בלויז פֿאַר יודען!
די לאַנג־עקזיסטירענדע **טלתים־פֿאַבריק**
עמפּפֿעהלט צום פּסח־סעזאָן אַ גרויסען און רײַכען אויס־
וואַהל פֿון עכט וואָלענע, האַלב־וואָלענע און זײַדענע כמו
טערקישע טלתים, ווי אויך טליתים קטנים.
הורט און דעטייל! ביליג און רעעל!
יחיאל מינסקי, לאָדז, סאָלנאַ 6.

מה שהיה הוא שיהיה,
ומה שנעשה הוא שנעשה!
זאָ זאָלסטו ווײַטער קומען צו לויפֿען אין בעוו.
רעכטסקאָנסולענטען־ביוראָ צו ה'
מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
(יזאַכאַדניאַ 52) טעל. 79־148
וואו ווערט ערלעדיגט און געשריבען
אַלערלײַ ביטעס: ציווילע, קאַרנע.
האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָ־
קאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיע־
טשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען,
וועגען דירות און אורזשאַנד ראָזיעמטשי, ווי
אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
מיט אַכטונג
מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט
פּעטריקאָווער 17.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Kokicińskiej).

Od poniedziałku, dnia 14/1 1930 r.
do poniedziałku, dnia 20/1 1930 r.

Dla dorosłych: Dla młodzieży:
DZIEWICA ORLEAŃSKA
(JOANNA D'ARC)
W roli głównej: **Simonne Genevois.**

כ'קויף און פֿערקויף
מעבעל
דיוואַנעס, פּעלצען, נײַ־מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָ־
וואַרען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פּרײַזן
א. ווײַצמאַן, נאַרוטאָוויטשאַ 19
אין מעבעל־געוועלב
(פּריוואַט־וואוינונג: שענקיעוויטשאַ 29)
בײַ מיר איז שטענדיג דאָ פֿערשידענע גענוצטע
מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פֿערקויפֿען

OSŁABIENIE BLEDNICĘ
LECZY
HEMOGEN
oryginalny tylko
z firmą
KLAWE

עלטערן!
אין מײַן נאָכמיטאָג הדר־שולע הערען אָנגענומען
קינדער, וואָס לערנען אין פּאָווסעכנע שולען צו
לערנען: חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, הנס־
פֿאָריע, רעדען און שרײַבען העברעאיש און יודישס
בריות זעלבסט צוזאַמענשטעלען. ס'וועלען אויך אָנגע־
נומען אָנפֿאַנגער וואָס ס'וועט אין פֿערלויף פֿון 5 חדשים
אויסגעלערנט גרינדליך דאַוונען. אַ שטרענג־רעליגיעזע
ערציהונג! צוגענגליכע פּרײַזען.
אײַנשרײַבען טעגליך 4 ביז 7 אָוונט.
יחיאל דוד ראָזענפֿעלד
פּלאַץ וואָלנאָשטשי (נײַע שטאָט) 6
קווער אָפֿיצינע, רעכטס, 2. שט.

אַ לאַנגיעהריגער געוועזענער
גערכטס־סעקרעטאַר
שרײַבט אַלערלײַ ביטעס און קלאַגעס,
קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשע־
ניעס אין אַלע שטעדט פֿון פּוילען.
אַ גוטער ספּעציאַליסט אין מיליטער־ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

Dr. med.
H. KRAUSKOPF
אַקושעריע און פֿרויען־קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 45, טעל. 113-47
נעמט אָן פֿון 4 ביז 7 אין אָוונט.

צאָהן־ערצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אָן פֿון 10—2 און פֿון 4—7.

Dr. Z. Rakowski
[illegible]
פּיאָטרקאָווסקער 9, טעלעפֿאָן [illegible]
[illegible]

נעזיכערטע עקזיסטענץ פֿאַר פֿרויען איבעראַל
איבער'ן דורכגעהענדען קריזיס נוצט אויס די געלעגענהייט
נאָר צו 25 זל. מאָנאַטליך
קאָן יעדע פֿרוי ערלערנען נאָר בײַ מיר
גרינדליך מיט גאַראַנטיע דעם פֿולען קורס
צושניידען און נייען
לויט דער נײַסטער ענגלישער מעטאָדע
לויט וואָס קען יעדע שילערין האָבען גלײַך פּראַקטיק
„CHIC ANGLAIS"
ALEJE 1 MAJA 20, 1 p. m. 24.

בעקאַנטמאַכונג
איך מאַך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפֿט, אַז בײַ
מיר בעקומט מען אַ גרויסען אויסוואַהל פֿון
פֿערשידענע קליידער
אויף חתונות, בעלער, חופּה־
קליידער און וועלאָנען אויף
נײַעסטע פֿאַסאָנען! קומט און איבערצייגט אײַך.
אַפּנױץ
מיט אַכטונג פֿאַסמאַוועלסקאַ
ציגעל־גאַס 59, פּראָנט, 1 שטאָק

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
זשעראָמסקיער 11, טעלעפֿאָן 37-63
אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 7 אָוונט.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערען קר $3^1/_2$—$4^1/_2$
ד"ר סערשנער קינדער־קראַנקה. 9-11 3-$4^1/_2$
ד"ר שיפֿמאַן אינערליכע קראַנקהייטען 12—2
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס־קר. $12^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר שמירגעלד נערווען און גײַסטיגע קר. 1—2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען־קראַנקה. $12^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען 2—3
ד"ר שפּערלאָווסקי פֿרויען־און געבורטס־הילף $3^1/_2$—$4^1/_2$

פּענזלאַ־פּערמאַציע, שפּראַך־שטערונגען חי שטאַמלען א.א.
וו. פֿאַקען־שטעפּען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג, אײַנ־
שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אַפּאַראַט, אויך
טעראַפּיע הײלונגען און שטאָט. און לאַבאָראַטאָריום חעמיען
אַנאַליזען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פֿלעגמע און בלוט
אימפּפֿונגען געגען שקאַרלאַטין.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפֿענט געוואָרען
אַ רענטגען־אינסטיטוט.
ד"ר לאָזשינסקי סמאַר אַפּאָלסקאַ
צאָהן־ערצט 10—1 3—6
קינסטליכע צאָהן, קראָנען, מאָסטען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אָפֿען אויך זונטאָג

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
ספּעציעל ערצט פֿאַר הויט־ און װענערישע
קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע. אַלע אַרט
אַנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען
נעמט אָן פֿון 8—2 נ.מ. און פֿון 5—9 אָוו.

Dr. med. **J. Lubicz**

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-17

קראַנקהייטען פֿון די ביינער, געלענקען,
פֿערקרימונגען פֿון די פּלייצעס און גלידער.
אײַנגעבויגטע פֿראַצאָווקעס און זעלביגע קראַנקהייטען
אַפּאַראַטען, און: פּלאַטפֿוס אויף פֿלאַטפֿיס, קולאַס־
ליאַ פֿיס, גאָרמעטען א. ז. וו. עמפּפֿאַנגט פֿון 5—7 אָוו.
צוריקגעקעהרט.

Dr. Różaner
ספּעציאַליסט פֿאַר
הויט, װענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-98
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 5—8 אָוונט

אַנאָנסען־פּרײַז
פֿאַר'ן טעקסט—18 גר. פֿרײַטאַג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זײַט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ 60— „ „ „ „
נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ 18— „ „ „ „ 8
פֿאַר אַ פּעליטער־שורה: 4
אַסטער דער שטאָט 50 פּראָצ. טײַערער. אויסל. 100 פּראָצ. טײַערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

אַבאָנאַמענטס־פּרײַז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל.
אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
פֿאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פֿון אַנאָנסען איז דער פֿערלאַג נישט פֿעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפֿען בײַטאָג און בײַנאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman